Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьйл 1923 шера дуьйна ◆ ШИНАРА, 11 ИЮНЬ, 1985 ШУ. ◆ № 70 (7105). ◆ Мах 3 кап.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА МИКРОБИОЛОГИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕНА ЧУЙОАГIАЧА ГРОЗНЕНСКИ БИОХИМИЧЕСКИ ЗАВОДА КЪАЬСТТА БЕЛГАЛБАЬННАЧА БОЛХЛОШТА СССР ОРДЕНАШИ МЕДАЛАШИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума

У К А З

Доккхий производственни толамаш дахарахи социалистически декхараш толаме кхоачаш дарахи лойла:

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

АЛЛАКИНА Анна Михайловнана — аппаратчика.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ОРДЕН

ВОСТРИКОВА Лидия Семеновнала — йоккхагIволчу инженер-технолога.

СТАНКЕЕВА Александра Романовнана — технологически пишкий ночегара.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН II-ча СТЕПЕНА ОРДЕН

КЛОЧКО Филипп Степановича — слесара.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III-ча СТЕПЕНА ОРДЕН

ЛИТВИНЕНКО Алла Михайловнана — лаборантkана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

АНИСИМОВ Александр Георгиевича — автомобилан водитела.

КИРИЛЕНКО Альбина Анатольевнана — завода керттерча технолога.

ПЕРЕПЕЧАЕВ Павел Егоровича — мастера.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

ДЖАМАЛОВ Майрбек Ахмедовича — дозаторщина.

ЛУПЫРЕВА Татьяна Ивановнана — инокуляторщицана.

МАГОМАДОВА Ольга Хусаиновнана — лаборантkана.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель **В. КУЗНЕЦОВ.**

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.**

Москва, Кремль.
5 июнь, 1985 ш.

КПСС XXVII съезда накъадолхаш!

Яхьа дневник

Парте аргIанарча XXVII съезда сийленица накъабахара шерра социалистически яхь йоржаяьча Н. Анисимова цIергIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша тIехкхоачашду цхьайттаналгIча пятилетка тIехьарча шера тIаийца декхараш. Пхе бетта план хьнал ди хьалха кхоачаш а яь, заданел совгIа цар арахийцар массехк бIаь эзар сома мехька чакхдаьккхача мехкдаьтта продукци. Къахьегама овсарле лаккъара пачхалкхен план ши процент совгIа тIехкхочашъяьй завода коллективо.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьца йола Елагин Владимир, Волников Иван, Валуев Владимир керте латтача цехий коллективаш яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа. ХIанз уж продукци арахецаш я кхона шоллагIча их бетта чотагIа.

* * *

Укх шера къаьстта дика къахьегаш я «Чечингавтотранс» территориальни транспортни объединенена чуйоагIача Межиев Мувса керте латтача шоллагIча пассажирски автотранспортни предприятие коллектив.

Пассажираш дIаюха бигара пхе бетта пачхалкхен план 101,1 процент кхоачашъяьй цар.

Цхьай хьинари массо де беш къа а хьехьа яхье хьалха латташ ба водителаш, коммунистически къахьегама ударникаш Темуркаев Iадаш, Алиев Индерби, Ходаков Иван, кхы дукха бераш а. ХIанзалехьа дукха хIама ца эшаш пхе шера задани кхоачашъяьй цар. Белгалдаккха дезаш да оасаре къахьегарал совгIа хIара бетта дукха доагора - смазочни - материалаш цар кхоеш хилар.

Оарц дала!

КХАШ ОАСАРАХ ХЬАЛДИКЪАД

Вай республике дIаювча культураш юкъе йоккха моттиг лоац шекар доаккхача свеклаша. ХIара культурана а санна, царна а хан-ханнахьа гIулакх де деза. Массанахьа дика тIаьхьнай шекара свеклаш. Бакъда, массанахьа лац царна де ма доаггIара доал. Грозненски района «Куларинский» совхоза укх шера 230 гектар лоацаш свеклаш я. Царех 130 гектар шоай ханнахьа гектарникаша дIаенна доагIаш дола гIулакх деш я юкхьанца денз. ХIаьта бIаь гектар хIанзалца цхьаккха доал ца деш илай. ХIанз оасар ду аьнна цхьа таьма даьд. Из вIалла ца дича санна юхале дезаш во даьд. ХIанзалца цIаккха а хий дилладац царна.

Кхы цхьаькха а да, шоай ханнахье доагIаш дола гIулакх даьраш санна хIаьвзчул тIехьагIа мел чIоагIа царга хьоже, дика хьувкъаргъяц цигара свеклаш. Шоай ханнахьа цу свеклашта доал ца дар бахьан долаш цу свеклаша бала йиш йолча пайдах яьнай совхоз. Цу гIулакха аггара хьалха бехке ба цу боахама кулгалде оттабаь совхоза директор Бухадиев Сайпин керттера агроном Хадизов Вахен

Л. ИСАЕВ,
НГIАССР юрта боахама Министерства йоккхагIвола агроном.

ДОАКЪАР КИЙЧДАРА МЕСЯЧНИК

Дика вIашIIехьдаьккха дIадоладаьд доакъараш кийчдеяга Ачхой-Мартана района «Урожайный» совхоза механизатораша месячник латтача юкъа.

Хьаллорча декаде 200 тонн люцерна йол кийчъяьй, 60 гектар тарга долча лаьттара люцерна чуйийцай.

Доакъар кийчдераша моральни материальни поощрени ю. Кхаь дийнахьа яхьа итогех нотваьннача 15 сом ахчаи преми лу. ХIаьта доакъар кийчдеча кайоалаш болх чакхбоаккхе звенона 300 сом ахча хьожадергдолаш да.

Социалистически яхье хьалхарча мутIаре ба механизатораш М. Манцигов, М. Аваев, водитель А. Ханкаров.

СУРТА ТIА: Ханкаров Iаьла.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЛОАЛАХОШКАРА IОМАБАЛА БЕЗА

Доакъараш кийчдара республике кхайкаяь месячник йолча юкъа 2300 тонн сенаж, 550 тонн йол Iалашъе, 400 тонн баьций витаминни хьоар даккха дезаш ба Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегамхой. Хьалнашка латта декхар кхоачашдара еррига таронаш оарцагIъяьха болх беш а ба хIанз.

Йол кийчъяра Коблов Михаила кулгал а деш лаьрххIа звено вIашагIъеллай колхозе. Йис саг юкъевоагIа цунна. Дика Iалашбаьб уж техникаш а.

Сунженски дукъа тIарча цонашка эри тIаьхьна буц я хIанз цар хьоккхаш яр. ТIехьарча хане дийлхаьй догIаша дика дегIайоалаьй из. Листа латт.

— Укх шера санна дика укхаза буц тIаьхьина ха дагаргIац сона, — йоах Коблова. — ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 40 центнер йол йоал. ХIаьта оаха лаьрхIаш укх шера укхазарча цонашкара 1100 тонн йол кийчъе. Соахка 880 тонн яьккхар оаха.

Коллективни подряда хьисапе механизатораша болх бу шоллагIа шу да. ХIаьта Коблов Михаил механизатораша шоаш херка оттаваь звенона керте.

Йол Iалашъярах доагIар колектива балха хIаране юкъедихьачунга хьежжа денъ. ХIанз буц хьоккхаш Грязнов Александрй Грохотов Виктори ва. Укхазара дукхагIйола цонаш босешка я. Цигара буц йоккхагIа опыт йолча Грохотова сихагIа хьокх. Цу гIулакхага хьежжа цунна дукхагIа ахча а доагIа. Соахка хIара бетта юкъера лаьрхIача 400 сом алапи кийдир цо, хIаьта Грязнова — 350 сом. Ахча цу хьисапе декъаш хилара раьза ба механизатораш шоаш а. Шийна доагIа ахча баьча балхага хьежжа мара хургдоацилга хоуш, ма кулле сихагIа а дикагIа а къахьега гIерт хIаравар.

Хьалхарчи дийнахьа хьехка йол гул а еш колхоза фермашка дIакхухьаш ба цу звенора кхыбола механизатораш. ХIанзале 149 тонн гаргга йол дIаоттаяьй цар цига. Дийнахьа ткъо тонн гаргга дIахьу.

Укхаза аргIаш ду йол лаьттана дегIала гIоргйоацаш хьалъайбаь дахчан чIергашца кийчбаьча буха тIа.

Хьалха ма эшша йокъае гIерташ шинь а кхоь а ди доаккхийтар цар аьлага. хьенхачул тIехьагIа кхай тIера хьал ца эшаш. Иштта ха а яккхийта, гулъе эттача сов докъаделе кхаь а луш кхай тIа Iолеташ баьца къаьстта клеверан люцернан дукха лордаш юсвр. ХIаьта из аьлапара хьайбашта эггара дукхагIа эшар да. ХIанз коллективни подрядагIа болх бе баьча денз, йол цуц динагга хьежжа мара дIахьац звенонгара колхозо. Цудухьа из дика хилийтара йоакхо ю. Кхай тIа уллаеш кIезиг-дукха мальхара а лхийта хьалъэц хIанз йол. Из бахьан долаш тIехххьарча хана кийчъеча аьлах дукхагIъар цхьоалагIча классах хул. Соахка 690 тонн яр ма.

Коллективни подрядагIа къахьег сенаж кийчъяраи баьца витаминни хьоар даккхараи вIашагIъеллача звенона а.

Геттара сихех дикеи къахьег 12 сагах латтача сенаж йоллача Лежейно Николая звенос, къаьстта буц хьокхаш боахача механизатораша Черкасов Федора, Федюк Иванэ, Горохов Александра, буц машинаш тIа йотташ волча Белкин Михаила, кхычар. Цар новкъостаица хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 190—200 тонн сенаж кийчъю звенос, план 120 тонн йолаш. ХIаьта хIанзале 950 тонн Iалашдаьд из доакъар — соахка укх хана хинначул шоаза дукхагIа.

Баьца витаминни хьоар доаккхаш АВМ-1,5, АВМ-0,65 яха ши агрегат я. Царна кулгалду Реутов Владимирен Шерпилов Иванен. Царна юкъе яьржача яхье хьалха Реутова яр я. Июнь бетта хьалхарча пхе дийнахьа 48 тонн баьца витаминни хьоар даькхдар цо шийна новкъостаца Уваров Александраца, нормагIа 30 тонн даккха дезача. Из тайпа доакъар кийчдара пхе дийнахьара норма 30 процент тIехкхоачашъяьй вокха агрегато а.

— Месячник йолча юкъа Iалашде деза доакъар 20 июне кийчдаь баргба тха къахьегамхой кийша, — аьлар тхо дIакъасташ колхоза партнома секретара Дыбцев Сергей Ивановича. — Цул тIехьагIа бутт чакхбалалехьа кхы а 1400 тонн сенажи 200 тонн йоли кийчъеи 80 тонн баьца хьовр даккхен дага да тхо. Вешта укх шера 3900 тонн сенаж, 18,6 эзар тонн силос, 1000 тонн йол кийчъеи 700 тонн баьца витаминни хьоар даккхен денхарийла да тхо плавагIа. ЛаьрхIар кхоачашдара дика тароваш я тха укх шера. Царех ма кулла дикагIа пайда эца хьожаргда.

Сунженски дукъа тIа XIX партсъезда цIерагIча колхоза лоалахо я Шеча Эскара цIерагIча колхоза цонаш. Лакха, яиста тIаьхьнай цигара буц а. Цхьабакъда, из хьоккхаш яц. ХIаьта кхы а кIирагIа лаьтийтача боарамал тIехьяргья. ХIаьта хьахара тIехьаьннача баьцах кийчъяь йол кхачана эсалагIа а гIожа а хул. Кузнецов Николай Афанасьевича кулгалдеча цу колхоза агрономически службана из ца хоаш а дац. Цудухьа таманийна хет из болх цар тесса лелабеш хилар.

Колхозахоша дийшача гучадаьлар цу кхоачамбоацаре пIьаьцца бахьанаш а. ХIаьта царех керттера дар — доакъар Iалашдар техника ший ханнахьа кийч ца яр.

Республике кхайкаяь месячник йолча юкъа плавагIа 420 тонн йол кийчъе, 50 тонн баьца витаминни хьоар даккха дезаш и колхоз. Таханарча дийнахьа Iалашдаь цунах цхьа грамм доакъар дац. Из ла йиш йоацаш хIама а да.

Колхоза цхьоалагIча фермана гаьна йоацаш мошача доакъарча дIайийна дукхача шерашка гIаьвла буц я. Из кха дерттIа лора ца дар бахьан долаш, цунах 60 процент хIалакъяьй цига дакха чуухача наьха доалахьарча хьийбаша.

Соахка Iалашдаьча доакъарах дукхагIдар Сунженски дукъа тIа ше кийчдаьчча дитадар. Пхха лечкъаю, кхаш сенаж а силос а цига бригадашка еллаяр. Из бахьан долаш колхоза контора улауз йолча фермана доакъар хьатIаккхаьара цу гаьнача моттиге йоачаш а хиина наькъаш дехача тракторош ахийта езаш хулар. Цудухьа, цкъа-дале, дукха доагор доадора пайда боацаш, шоззагIа-дале, доакана шийн хинахьа доакъар хьатIа ца дахьаш моттагаш вийслора. Уж гIалаташ ца килийта хьажа деза укх шера.

Хьайбаш хIанз мошача доакъарца Iалашдара лаьрххIа вIашагIъелла коллективни подрядагIа болх бу звено я укхаза а. Цхьабакъда, подряда хьисап наьхата тIа мара вац ала йиш я. Звенос дийнахьа даьккха ахча массарна юкъе цхьатарра декъакъаза, хIара саго ва ахча даккхара юкъедихьа дакъа а ца доархIаш. Масала, пийсма лой е косилка е трактор еха из гоаеш механизаторо массехк сахьат доаккхаш, е цхьаволчо доакъар дIахухьаш йиъ рейс, вокхо пхи рейс ши. Ахча декъача хана уж тайпа гIулакхаш ца дархIарах дот эккх наьха шоаш хьадечох а коллективни подряда хьисапе болх барах а.

Лоаша аьлча, доакъар IаладIдара болх мишта вIашIIехьбаккха беза шоай лоалахошкара Iомабелча бакъахьа хургдар Шеча Эскара цIерагIча колхоза кулгалхошта.

Ш. ХАМАТХАНОВ.

Дика хьийкъай горошек

Хьувкъам чуэцара гIулакх боагIача бе замца тIаэц хIара кхаш леладечо. ХIана аьлча, из ха гаргайоалас гIерташ диз, хьувар дIалуш дизача шера шоаш баьча балха тIехьара хьахиннача унга хьажа лоаш хул хIаравар. Иштта уйла йолаш ба тахан Ачхой-Мартановски района «Солнечный» совхоза баьццааараш леладераш а. Моша горошек чуэца кхай тIа арабаьннаб уж. Цу культуро йоккха моттиг — 250 гектар дIалоац боахаме. Укх шера 1250 тонн моша горошек дIаяла езаш ба боахаме кхаш леладераш.

— Оаха дош деннад укх шера пачхалкхенна 13500 тонн баьццааараш дIадала, — йоах совхоза директора Дедаев ИбрахIама. — ЛаьрхIар кхоачашдеча доккха дакъа кхоач мошача горошкага. Цудухьа ца культура чуэцара духхьа план кхоачашъярах кхоачам бергбац оахо.

Кхай Висттта латт шорттига болх беш моторащ а долаш жатнаш а тIехьа тайса «Нива» яха комбайнаш. Уж лелераш ба механизатораш Мальсагов ТIаус, Сембиев Мохьмад, Виситов Ваха. Моша горошек чуэцара цар шоаш кийчъяьй уж агрегаташ.

Болх дIаболабе кийча ба моша горошек кхай тIара хьатта дIакхухьаш бола шофераш Дагаса Iвиса, Шахидов Iаблудда, Ахмадов Сайд-Эмин, кхыбараш.

Цхьа юкъ яьча, болх дIаболабе команда лу И. Дедаева.

Сих а ма луш дIаболабу болх комбайнераша. Листа, баьде баьццара пен санна латт моша горошек. Скорость дIаьхха лакхъяьккхача иштта йола из культура чуэца кхо ца кхоачаш йоза мег комбайн, е болх цIена ца беш моттиг кийсъяла мег.

— Духхьашха кхай тIа баьлча мишта болх бе беза тохи комбайнераш, — йоах Дедаева. — Цхьабакъда, цхьа-ши го баьккхачул тIехьагIа хоадамболлаш белгалдоакки шоаш малагIча скоростагIа болх бе беза.

СихагIа болх бе баьлар комбайнераш. Горошек из хулла лоалагIо хьакха гIерт. ХIаьта тамаш а яц. Горошек аьрдачул тIехьагIа юса цун чIегIаш геттара дика доакъар да. Из а теха баьцах е хьакхIех елла силос хьаьна хул.

Ала хIама доацаш дика вIашIIехьбаьккхаб болх хьатта а. Тараз латтача моттиге цу тIа болх беш волчул совгIа совхоза тIахьожама комитета винал а ва.

Халдахза болх беш я горошек оардаш йола агрегаташ. Хетоагашта юкъера хьакъоастаю моша горошек, из машина тIа а етте цу сальате Грозненски консерваш заводе дIалоа.

Iуйрийна дена баьча балха делкъал тIехьагIа сводка ера совхоза керттерча агронома Юсупов Лече. Цо хьахьокх хIара гектара тIара 75 центнер горошек йоалийга. Из я пландагIа лаьрхIачул 25 центнер дукхагIа.

Ткъаь дийнахьа чуэрхI из культура. Иштта из гIулакх чакхдаккхара хIара дийнахьа 13 гектар гаргга чуэца еза моша горошек. Шоай декхараш тIехкхоачашду комбайнераша.

Б. ПОЛОНКОВ.

КПСС аргIанарча XXVII съезда къахьоалаш совгIат кийчдара оарцагIбаьнна дика толамаш доахаш хилара белгала ба Малгобекски районерча «Ачалуки» яха минеральни хий арахецача завода беррига къахьегамхой.

Къаьстта доккхий толамаш лоахаш я заводе шушашка хий чудоттара йолча цеха коллектив. Цеха болх дерттIа вIашIIехьбаккха хоыш, къахьегача наьха хьашташ диеза кхоачашдеш, хIаране декхар ма дарра доазийтам ва мастер Даурбеков Муса. Деррига а дикъ-сих шу мара даь из мастер волабакъда, ше вийна говзийч вокха хьагойтад цо.

Кьона специалист хьинаре дакъа лоацаш ва заводе общественни вахаре а. Из ва комсомольски организаце секретарь.

СУРТА ТIА: М. Даурбеков.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

КОМАРАШ ЧУЭЦА ЙОЛАЯЬЙ

Сунженски района «Ассиновский» совхоза Адуев Супьянен Долаков Мухьмадей кулгалдеча бригадашка 18 гектара тIа баьца комараш кхею. Царех 12 гектара тIара яраш укх шера хьувкъам луш я. Цу кхай хIара гектара тIара пландагIа 24 центнер чуэ езаш ба совхоза баьццааараш леладераш.

Кхыча культураша хIаьвз геттара пайдане да тIехкхьарча хана делха догIаш. Цхьабакъда, комараш чуэцара новкъарло ю. Цудухьа йийкха йолча дийнахьа баьца комараш лохъяра дукха нах оарцагIбоах.

Дукха ха йоацаш совхозе даьхнад Брежнева города спортивни школера бераш. Дика дова уж совхоза къахьегамхошта. ХIара шера хул уж укхаза. Дика болх а бу. Нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха а вискац.

Баьца комараш чуэца йолаяь дукха ха еце а хIанзале пхиъ тонн дIаенный уж консерваш заводе.

Э. ТОЛМАЧЕВ.

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО ЕШ

НОВКЪАРЛЕ ЕШ ДАР ДIА А ДОАККХАШ

Чоалхане хаоттам болаш шу да карара дар. Къаьстта из хоалу лоаман босешка дадача Назрановски района боахамашта. КIезиг дукха а кхашка обработка е тайча каст - каста делхача догIаше хьалхьоадий хьатIадаьле дIаотт листа оасар.

Халоваш дукха яле а, совхоза кхаш леладераша дукха къахьег хургйолча КПСС XXVII съезда лакха хьувкъам а кхебаь баха ма боаггIара накъьбахар дукъа.

ХIанз кхашка химически обработка, подкормка еш боахк «Экажевский» совхоза болхлой.

— Хьалхарча аргIагIа оасарах мукъацаха дезараш малагIа кхаш да хьахьекхаш карт оттадаьд оаха, — йоах совхоза керттерча агрономо М. Мартазанова. — Чов тхона кхашка малагIа тайпа йоархIаш тIайоал. Цунга хьежжа гербицидаш а тувс оаха. Хьалхарча даькъе теркам тIабахийтаб боахаме традиционно кхееш йолча культурава — коартолашта.

БIарг ма кхоачча лоамашкаьа хьалйолх кийссача мутIарех дIайийна коартолаш. ХIанз эиза тоха лоладеннад царна. Боахамо укх шера 600 гектара тIа дIайийнай мальхара из культура. Цу ерригача майдан тIа почвенни гербицидаш тайсай. Оасар дIадоаккхаш, лаьтта тоадеш моллхаш я уж. МутIараш юкъера лаьтта кIаьд а деш, обработка яьй, хьалха деш дола доккха доаца гувнаш даьдьнинад, шозза обработка яьй калорадски чоапилга духьала. Деррига а балхаш механизированнии чакхдоах укхаза. Йолаш я цу гIулакха эшаш йола техника: лаьрххIа йола трактораш «МТЗ-80», культиваторош, опрыскикаш, кхыдар. ЦаIи ахи — шиъи норма кхоачаш а еш, къахьегаш ба механизатораш Аушев Юсап, Евлоев Йоакъал, Татриев Мухьмад, Евлоев Ахьмад, Халухоев Идрис, кхыбараш.

Дукха балхаш даьд совхозе гурахьа ялаташ дIадийна кхаш оасарах цIендеш а. Химически обработка яьй кIа, мукх, кен дIабийнача 2 эзар гектар гаргга йолча майдан тIа. Укхаза чIоагIа новкъостал даьд граждански авиаце летчикаша. Гербицидах кийчъяь раствор емкосташка дIачуйоттал мара ха ца йоаеш гIаьтте кхай тIа хул вертолетчик Кобелев Виктор. Цена бу цо болх. Цунна новкъостал деш, тешаме гIонча я сигнальщица Картоева Лиза. Гербицидаш мичахьа товса еза, уж дIа ца кхоачаш йиса моттигаш малагIаш я дIахьокх цо. Оасар дIадаккха эша раствор кийчъеш ва Альдиев Iумар. Цун бехках болх цхьан минута соцабац. Шийн сменин задане 120—130 процент кхоачашдъю цо.

Болхлой кулгаш эшаш, тIехьа ца доаккхаш оасарах цIенде дезаш да хьажкIаш, свеклаш дIайийна кхаш. Укх шера «Экажевский» совхозе ялата лаьрхIа 700 гектара тIа дIайийнай хьажкIаш. Уж хIанз лаьрхлуш, дегI дахьаш боагIа. ХIанзале 650 гектара мутIарашта юкъера обработка яь яьнний.

ХIара боархIа шийн тайпара гербицид эшаш хиларо чоалхане доах оасарах кхаш цIендара балхаш кхыйола гербицид а тохаш цхьалагIа чакхдоахаш ха йоае езаш хул. Масала, шин даькъагIа латта шера лист йола йоархIаш дIаяхара амини тухах лаьрххIа раствор кийчъе еза. Цу тайпара йсла молхаш а тохаш дукха а кхаш цIендаьд укхаза. Уж балхаш дика чакхлоахаш ба звеньевойш В. Барникхоев, Т. Гайтов, механизатораш Н. Албогачиев, У. Евлоев, Ю. Евлоев, кхыбараш.

Къаьстта дукха къахьега дезаш культура я свекла, цхьадола балхаш кулг-кара дийза далац укхаза. ДIаювча хана «тхан» яха почвенни гербицид а тосаш дIайийна яле а, хадданза делхача догIаша чIоагIа оасар хьалхьоадаьд, беррига кхаь тIа а бахийта, сихха балхаш чакх ца доахе, уж йовра кхерам болаш я. Из иштта долга кхетадеш ба совхоза механизатораш. МутIарашта юкъера культиваторца обработка еш боахк боахаме, хIаьта а из тоъал балаш дац.

Совхоза новкъостал эш «Сельхозхимия», «Сельхозтехника» районни объединенешкара. Цхьа молагIа йолча гербицидо дIаяккхаш подмаринник оалаш йола йоархI. Цу гIулакха эш диалеп, микопроп яха гербицидаш. Из тоъаш иц тхона, яхаш летгъ совхоза керттера агроном. Иштта тоъаш яц коартолаш кхеяра эша ситрин, прометрин а.

ХьажкIий, коартолий мутIарашта юкъе обработка яре чIоагIа эш хIанз вай промышленносто арахеца «МТЗ-82» марнех йола трактораш. Цу тайпара кхы а 3 трактор эш боахама. Уж шоашта яларса чIоагIа сатувсаш ба экажевски лаьтта леладераш.

Кхы цхьаькха а да йоакхо е езаш. Совхозо хIара шера шийн боахама лаьрхIа 14—15 механизатор кийчву. ЛаьрхIа цу гIулакха курсаш вIашагI е йохкаш. Цхьабакъда, эггара эшача хана трактор тIа Iотlаха саг воацаш бус укхаза. Курсаш йистельхачарех дукхагIа бараш «дIаьха сомаш» даха дIаух.

Цо хьахьокх бокхъонца лаьтта, техника езаш бола нах боацилга курсашка деша боагIараш. Из тергал де деза боахама кулгалхоша. Тоае езаш я къахьегама дисциплина а. Iурра балха нах хьаера ца боалаш, хавал хьалха чуухаш моттигаш я.

Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха, дикагIа Iунаш де деза кхашка дIайийнача юртбоахама культурашта. иштта мара кхоачашдулургдац пятилетка тIехкхьарча шера лакха хьувкъам кхебергба, аьнна, денна дош.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Комсомольцаш—сатем боаца дегаш

Тешаме оагІув

Бурув тохара балхий Старогрозненски управлене комсомольски организацена дукха дика гІулакхаш карагІдаьнад. Шийх болх, деладу гІулах чІоаггІа дезадена саг ва цуина керте латта Михайлов Григорий.

— Сентара дІадолалу хьа балха ди? — аьнна хаьттача цо аьлар:

— Партхома дулача пятиминуткагара, — аьнна.

Цу тайпара жоп фу арга ни ховш даланзар. Комсомольски партийни организацей болх айхха бувзам болаш ба. Коммунисташта дова кагирхой деррига гІулакхаш, цар кулгаду комсомольско-кагирхой коллективашта. Цу тайпарча коллективашта керте латтача къахьегама ветеранийн В. Слесарева, Н. Кузнецова, Н. Шуликина, Н. Черемухина цІераш дика йова цига. Уж ба башха специалисташ а хьехамчаш а. Коммунисташа кагирхой Іомабу наьха сий де, новкъосташта эшшача гІо де, къахьегамца дегІ чІоагІдеча хьехам лу.

Бурувдеттачун гІолча волаш вера УБР Польской Валентин. БоккхагІбарий тернам тІаввар цо, комсомолец вий ха безам хилар. Валентин комсомола мутІарашка ваханза хиннав. Дика къахьегара, общественни вахаре дакъа лацара тІахьийхар ка боккхагІчар, нагахьа санна дикача оагІорахьара ше хьагойте из комсомола мутІарашка дІаэца могаве дагахьа. Иштта коммунисташа йоакхо ю цига комсомола дикагІбараш хилийтара, дика болхлой хьалкхебара. Керда венача чІогІа хоза а хет из.

Управлене комсомольски собранеш коммунисташ боацаш чаккхъоелац. Цар масса за хьехам тел, гІалат дар тоаду, хала моттиг нийсъелча фу де деза Іомабу. Михайлов Григорена дагаух ткъаь шоллагІа «Северо-Минеральная» буровой хинна собрани. Цигарча комсомольско-кагирхой коллективана кулгалдеш ва Шуликин Иван Макарович. Комсомольца персональни дош дувцаш бар. ЛаьрхІар — комсомольцашта юкъе моттиг яц цунна аьнна. Цхьабакъда, цига юкъавера парте член В. Черкасов. Сих ца балар а из аІамсаг шийт вахте вайгар а дийхар цо. Комсомольцаш рьэза хилар, тІехьагІа дехие а боалавар. Вож аІамсаг эргаьньнав, тІадехна декхараш дика кхоачашдеш дІаволавеннав.

ХІанз вай мехкара беррига кагирхой накъаболх нагирхойн студентийн XII Дерригдуьнен фестивала. Комсомольски организацешка дикка тернам тІабоххийт фестивальни болама истори доазара. УБР комсомольски политически дешара системе хиннай кагирхой халкъашта юкъерча форумашта хетаяь заняти. Из чакхъяьнихай коммуниста, комсомольски пропагандиста А. Малхазова. ХІанз Г. Михайлов а кхыбола активисташ а кийчъеш ба фестивала хетаяь цхьацца мероприятеш. Укхаза а доккха гІо ду парткомо. Художника материалаш синай плакаташ, транспаранташ кийчде. Еррига буровойшка ХІана дац аьнна хьалтехад уж.

Парткома заседанешка, идеологически планеркашка лаьрхІа ладувгІ комсомольски балхах долча дешашка. Царех да политдешарца, «Комсомольски прожектора» штаба балхаца дувзаденнараш, кхыдараш. Кагирхой гІулахкий йоакхо еш ва парткома секретарь Шульга Анатолий Владимирович а.

Управлене комсомольций сий шерагара шерага дакхлу дика болх беш хиларах, общественни вахаре доккха дакъа юкъехьахьарах. Цар чакхдоах, республике цІи хезача нахацара вІашагІкхеташ профессиональни говзала конкурсаш, спортивни яхьаш — деррига дийца а варгвац. Цар доккхал ду шоашта уллув боккхагІбараш коммунисташ — тешаме оагІув хиларах.

М. ГОРТНИКОВА.

ВАХАРА ХЬИСАП—СОВЕТСКИ

ДЕГА ЛОІАМАГІА

Валентина Васильевна Осипцевай къахьегама книжка тІа цхьа йоазув мара дац: «№ 7 йолча Пседахески юкъерча школе юккъьанцарча классий хьехархой балха дІаийцай 1958 шера 15-гІча августе». Иштта дІайоладенай къахьегама биографи. Ейски педучилища а яьккха, вай мехка балха еача эрсий йоІа.

Ткъаьн воррхІ шу цхьан юрта яхаш, цхьан школе болх беш даьккха йоалаш латт из укх шера. Школе болх бешше а, района юккъьанцарча классий методобъединене кулгалхо я Валентина Васильевна. Цо тела урокаш, цун методика бокха хьокхам ба района къоначча хьехархошта. Цун урокашка хьажа, балха опыт эца каст-каста боагІа уж. Цо хьийхарех цхьабараш лакхера дешара заведенеш а яьха, цунца цхьана юрта бахаш а, къахьегаш а, шоай бераш кхеэш а ба. ХІаьта дукхабараш вай Даьхен дукхача маІингашка хьаьнала къахьега а бахе а дІабахаб.

— Даьх а наьнах а, шийла цхьана кхийнача доттагІех а, хьамсарча городах и къаьстта укх мехка болх бе йоагІаш, — дувц цо хІанз,— вІалла дага а хиидалацар сона се укхаза яха Іергья аьнна. ЦаІ гаргара, вовзаш саг укхаза сай воацандаь, се миштта яхаргья ца ховш, кхераме а сагота а хетар. Цхьабакъда, уж еррига халонаш сона тІехьашка яьха биццъялийтар юртарча наха. Шоай дезала юкъе со хьалхийча санна сийдеш, дукха езаш тІаийцар со цар. ХІаране шоа-шоей цІагІа яха дІаехар. Арахьара со тІаена хиларах а, тикашкара продукташ къе хиларах а, шоай цІагІара кІача соца бекъар, цІагІарча шоай берашта хьехар доре, соца дика хила яхаш.

Эрсий мотт кхьиоалча предметашта юкъе керттера ба. ХІана аьлча, из харга хьежовка кхет бераш кхыдолча предметех а. Цудухьа эгара хьалха эрсий меттала къамаьла берашка шаьрдайта, бувзама къамаьла эр уж Іонабе безар.

Эрсий меттацара берий белам соабоалкхаш йолча педагогически балха дукхача формаех пайда эцаш, болх бу къоначча педагога. Иштта чакхдоал балха хьалхара кхо шу. Из хІанз а дицденнадац е хетаргахьа даш а дургдац хьехархочуна. Юртара нах а школа администраци а гуш яр шоайчига хьеха еннар берашм дезаш а товш а педагог хилар. Цо юккъьанцарчара лакхерча классашка яьккхача шин группа бераш масса долча предметех дика кхеташ, эм бе ховш, дІахорча дешара знаней боарам лакха болаш дар. Цу шера хилар Валентина Васильевнай вахаре а доккхий хувцамаш. Цо маьрел вир шийца цхьана школе болх беш хиннача хьехархочунга, воххие зІамсагага Батыжев Заурбекага. Цу шера комсомольски хьоалчагІа а дань, цу юрта бахаш хиншар уж шинь. ДегІ-кеп хоза дола, эздий саьмалаш йоахка шоай нус дукхаезаш тІаийнар БатыжевгІар дас-нанаси. ХІанз шин воІ хьалкхийнав цар. ЦаІ Кировоградерча гражданскии авиаце лакхерча училище деша вагІа, хІаьта шоллагІвар Орджоникидзевски юртбоахама институте дешаш ва. ХІаьта кхоалагІа бер-Іинаг — 8-гІча классе деша ягІа. Нохчий мотт, гІулакхаш а цІена Іомадаьд Валентинас. Из цунна дика накъадоал шийх бераш кхееча, дешархошца школе болх беш. Цудухьа хІара шера дешара тІехьабусараш боацаш болх бу цо. Юрта цунна ца довзаш цІа дац. ХІара бера индивидуальни оамал тергал а еш, дайшца-наьнашца айхха бувзам доаттабеш цунна дукха хІама карагІдоал берашта лакха кхетам а хІоаргта знанеш а луча.

Даим шийх педагогически знанеш лакхъеш, уж шаьръеш къахьег цо. Цун хьинар, профессионала йух безам белгал а беш «Халкъа образовани отличник» яха, педагогически балха тІа эттара доархІам бола цІи еннай хьехархочоа. ХІана кхоалагІа Долаковрча юрта Совета депутатал хержай из, цун болх Сийлен грамоташ тешаш, беркалаш хайкадеш дукхаза белгалбаьккхб Нохч-ГІалгІай просвещене министерствас МагІалбика горисполкомос.

ХІанз Іайха педучилища йоаккхаш хиина ха юха эттача

ОЧЕРК

укхаза йоагІаргъяр хьо е кхычахьа яха безам хургбар хьа, аьнна, бегаш беш, шийга хаьттача, елаенна, жоп делар Валентина Васильевнас:

— Укхаза болх бе ярах со дехкеннийй хьажа телаш да из хаттар, аз кхетадечох, — аьлар цо. — долче, жоп дала а хьожаргья со. Са ираз хиннад укхаза ярах, кхычахьа, яхаяларе фу хургдар а хац. ХІаьта хІанз са дика мар ва, кхо бер кхувш латт, нана лоархІ, сий дусаи болх дукхабеза сона. Кхы малагІа ираз да аз деха дезар? Бераша болх беш се даим яьона йолаш санна хет сона.

ДІаихача шерашца цхьана хувцаеннай Долакова а.

— Хьалха цхьа хІама эшаш моттиг эттача, — йоах Валентина Васильевнас, — МагІалбике даха дезаш хулар тхо. Цу гІулакхо дукха ха йоайора. ХІанз мел эшар тхоай тикашкара хьанийду оаха. ЦхьайолчагІа хана МагІалбике а Грозне а кора ца доагІа товар тха тикашка уллаш хул. ХІаьта нах а хьалхачул дукха дикагІа бах тха юрта. ХІара цІагІа телевизор, библиотекаш я. Из бахьан берий знанеш а дукха дикагІа я.

— Хьона хетачох фуд хьехархочун балха керттердар? — хаттар ду аз хьехархочуга.

— Керттера доацаш хьехархочун балхаца цхьанкха а дац, — жоп лу Валентина Васильевнас, — хІаьта а доархІам болашагІдарех цаІ да: уйла е дешархо Іомавар. Из проблема масса школашка цхьатарра я. Цунна хетаь диспуташ, «хаттарешжопаш» яха сайренаш, викторинаш чаккхйоах школе. Царех я кийчъяь «Деша хьай хьона?» яха хьехархочо дешархошца кийчъяь стенд.

Валентина Васильевнас хьехача классе дІачуваьлча белгалдергда, цу классе латтагІандаш а кхыйола мебель а сахкат доацаш цІена хилар.

— Дийтта шу даьннад,— йоах школа директора Батыжев Шахмарзас. — уж нийцача гІоце. Валентина Васильевнас школа доалахье лораеш лелае, наьха къахьегама сий де Іомаду шийн классера бераш.

Школа чаьхъяьккха баьлча а хадац шоай хьамсарча хьехархочуцара дешархой бувзамаш. Цунна тешал ду цар цунга кхухьийтача письмоша, телеграммаша. Уж дукха ух цунца, къаьстта из яь ди хьатІакхоачача хана.

— Са хьамсара хьехархо, новкъост Валентина Васильевна, — язду Тюменера 70-гІча шерашка цун дешархо хиннача Цечоев Хьамида. — Мичча со хилар, цІаккха а са дег тІара илац хьо, се Іовь нана мо мара. Юртбоахама институт яьккхачул тІехьагІа укхаза балха хьахьожаваьа со, цхьан хана хьо тха юрта яйташ санна. Сайна хало тІаьттача хьо дагайох сона, Вай Даьхе дукха еза со Іомаваьр хьо яр. Цудухьа цо хІахьожаваьча болх а бергба, сай беррига низ а знанеш а дІалуш. Шийн яхах, кхоаччнех бІубенна хила веза сат. Хьаоз Іа тхоашта хьалхадаьхар дага а дехе, уйла ю аз сай хургдолча вахара. ХІаьта укхаза вай Кавказе санна дац Іалам, укхаза геттара бирса хул из Іаи замалахьа. Цудухьа дика хьагойт цо сагах доаллар. Эсала вар, халонаш ла ца могаш дІаводда, хІаьта яхь яр, декал дар, цу халонашта дуьхьала латт.

Цхьаьккха письмо гойт хьехархочо. Из деннад цу хана цар школа яьккхача Даурбекова Лолагара. Грознера пединститут а яьккха хьехархо йолаш школе болх беш я из. «Валентина Васильевна, хьо бахьан, Іа тхоца леладаь эздий гІулакхаш бахьан хьехархо хиннай сох, хиниа дехие а яьнвац. Іа тхона тиипача бесса яла гІерт со а литература урокаш. Тхона литература дезадалийтар а хьо яр. Сона хиц дІахо йолача хана сай вахар мишта хургда, хІаьта хІанзарчоа беррига ма дІалуш болх бу аз школе. Валентина Васильевна, хьа жоп аппаш хаттар да са хьога: хьехархочун балха тІа керттера дар фуд, хьона хоаш хила деза аз? ХІаьта са белаа стаж геттара кІезига я... Хьо дукха еза наьъ, царна дукха гІулакхаш Іа дирах. ХІаьта наха оалача барналах, кхы доккхагІа ирае малагІа хургда дуьнен тІа?..».

Оаха лоацца мара дувцац цу письмой чулоацамах. ХІаьта уж дийца варгвоацаш дукха да цар дезала архиве.

Школьни реформах лаьца Валентина Васильевнас аьлар:

— Аз доккхал ду се хьехархо хиларах, са къахьегам наха, Даьхенна эшарах. Оаха, хьехархоша, дег тІара хьоабалъеш тІаийцад реформо яхар. ХІана аьлча, вай кургдолча вахара, Советски сага йоакхо еш из йоландаь. ХІара сай юкъьанцара класс лакхерча классе айса дІа массаза лу шовкъъоахаш, уж дагабоахкаш хул со: массане дІаийцаргйте программах шоашта йовгІа материал, яхаш. ХІана аьлча, доккхерча классашка ца кхеташ дисар лакхерча классашка цар дешара Іаткъаш хул. Из кхетаде доагІа хІара хьехархочо.

ЯгІаш цхьа ха а яьккхе, тІатох Валентина Васильевнас:

— ХІанз из вай школашка каста-каста кийслу сага турпалал, денал дувцаш исторически масалаш кхувлаш. Бераша вайна хетача тайпара хьаэцац цхьан хана хинар. Цул дикагІа да вай тахан наьра къахьегама а тІема а турпалаш бийцача. Знанеш яларал совгІа, коммунистически кхетам а бала беза, царна дикагІа йола оамалаш Іомае а еза. Школа декхарийла я из болх вІаштІехьбаккха.

Визза вола вай заманхо, коммунистически идеяш бахьан вола вокха къовсамхо хьалкхево веза вай.

С. ШАДИЕВ.

ГЕКТАРА БЕРКАТ

Укх тІехьарча шерашка партей правительствас къаьстта боккха тернам тІабоххийт юрта боахам дегІабоалабера, цул продукци алсамъяккхара. Кхоачашъеш я мехка Кхачан программа.

Гектара тІера дукхагІа хьувкъам баккхара керттера дар да цу тІа дІайийначча культурашма эшша лаьттангара тІоадал доаттаяр. Из массаза а чакхделац хаоттамах тийша ваьгІача. Цудухьа КПСС Центральни Комитета октябрьски (1984 ш.) Пленуме тІанийцар йІаьххача хана йола мелиораце программа. Из мелиораторий вахаре меттел юрта боахаме а хиина йоккха событи я.

Парте оттадаь из декхар кхоачашдара тІагІертта къахьег республика мелиораторша. Кхочаш а тІехкхоачаш а ю мелиораце гІишлош хьалъяра планаш тІаийца декхараш. Укх тІехьарча шерашка ремонти гІишлош еча дІа-са лелача механизированни колоннаша цхьа бутт дІабахийтабац балха заданеш кхоачаш ца еш. Пятилетка хьалхарча шин шера республика мелиораце министерство тІехьюсаш хилар дІадаьккхад. ХІаьта укх шера подрядни балхаш дара пхе бетта план хана хьалха кхоачашйир. Ма оаггІара накъабахар Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа фашисташ эша а баь советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизара.

Хьалхарча квартале тоа а яь дІаоттайир хий дуллаш йола еррига сеть. Из болх беча къаьстта дика къахьийгар Сунженски, Наурски ПМК-ий коллективаша.

Республика мелиораторша беррига шоай низ тІабахийта къахьег пятилетка тІехьарча шера задани толаме кхоачашъяра. Де деза балхаш кІезига дац. Хий дулларгдолаш укх шера кийчде деза 3200 гектар лаьтта, хий дуллаш хІанз долаш дола 4500 гектар лаьтта аргадаьккха тоаде деза, мелиоративни тоаергья 2600 гектар, капитальни планировка ергья 4900 гектара.

Хий боахама эксплуатационни организацеша болх бу колхозашца совхозашца, «Госкомсельхозтехникаи» «Сельхозхимеи» предприятешца цхьана. Лаьтта дІаюаш йола керттера культураш чІоагІагІа хьувкъийтара хий дехкача лаьттаех царга боккха пайда эцийта царца договораш яьй.

Хий дулла лаьтташ а догІана хьисапе хий тоха машинаш е шоай ханнахьа кийчйир. Хий дехкача ерригача системашка ханнахьа хий дІахийцад.

Агропромышленни объединене республикански совета распоряженегІа хий дехна лаьтташ долча районашкей юрта боахама ведомствашкей ерригача вегетационни хана дийнахьбус хий дилара задани оттаьй.

ДукхагІча хана йоахаш хулачул 20 да тІехьарча бІаьсти укх шера. Цуга хьеккха тІехьа дІайийр бІаьстара культураш, тІехьадаьдар царна вегетационни хий дуллаьлга а.

Бакъда хІанз, ахнарча йІайхача хана хий дехкача лаьтташка дІайийнача культурашта кхоачам хилдац хий дилла деза дийнахьа а бус а. ХІаьта из болх дика дІа а болабир, беш а да Наурски, Грозненски, Шелковски районий боахамаш.

Пятилетка шерашка а укх шера а мелиораторашта юкъе лаьрхача социалистически яхье хьалхарча мугІаре болаш хьабоагІа ПМК-3, ПМК-4. Сулейманов Вилален Недоспасов Владимир Ивановичеи кулгалдеча бригадий монтажникаш-бетонщикаш.

Къаьст-къаьста бола болхлой бувцача эгара хьалхарча аргІана хьоахабе хьакъдолаш ба Еррисоюзни социалистически яхье котбаьнна а шоаш доаха толамаш цІаккха лаьгІ ца долийта а мелиораторш ПМК-3 коллективера скреперист Шаповалов Александр Евгеньевич, штукатур-маляр Пащенко Анна Федоровна, каменщик Шагиреев Мовсар. Хьаваре къахьегаш коллективаша сий деш ба Грозненски ПМК-ара экскаваторщик Ахаев Зайнди, Гудермесски ПМК-ара тракторист Хамзатов Адам, Шелковски ПМК-ара скреперист Давыденко Андрей Романович, Сунженски ПМК-ара бульдозерист Мишустин Семен Федорович, автобазера шофер Шамаев Леча.

Шерагара шу массаза доал дукхагІа хул Нохч-ГІалгІайчера хий дехна лаьтташ. ХІанз укх сахьата республике да 158 эзар гектар хий дехна лаьтта.

12 пятилетке вайнига кхы тІа а болх бе доладалийта деза хий дехна 15 эзар гектар хула лаьтта, эргаьккха тоае еза 49 эзар гектар хула сеть, мелиораш яра дикагІа тоадергда 13 эзар гектар лаьтта.

Алханчуртски системера хий дехна лаьтташ эргадаькха тоаде а кхы тІа кердадираш кийчде а деза. Ассиновски Шалажарчен хий дехкача системашка шоллагІа эргІа хьае йолаьб. Эргаьха тоаергья Наурски-Шелковски, Гудермесски, кхыйола хий дехна системаш. 200 километр групповой водопроводаш ергья.

Цу тайпара хьвдда къоастадаьд йІаьххача хана лаьрхІа оттаьча мелиораце программагІа хьатІайоагІача 12 пятилетке де деза гІулакхаш.

Цу балхашка 12 пятилетке дІадохийтаргда 175 миллион сом ахча.

Уж балхаш а шоай бехкагІа юкъагІдутаргдац тха болхлоша. Пятилетка толаме кхоачашъяь накъагІоргья Нохч-ГІалгІай мелиораце министерства коллектив дукха езача ленински парте XXVII съезда.

Д. ХАМАТХАНОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР мелиорацеи хий боахамеи министра заместитель.

МалгІабика района М. Горьки цІерагІча совхозе укх шера дІайийна 647 гектар комсаш я. Уж лелаеш дукха гектаринаш ба цига. Цар дас санна доал ду шоашка кхаьчача гектарашта. Иштачарех цаІ я 3,5 гектар комсаш лелаю укх сурта тІара Евлоева Тамара. ПланагІа гектара тІара 25 центнер яккха йоагІача 40 центнер комсаш яха вош декнад цо. ЦІена я цо лелаю комсий беш.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Заказаш ханнахьа кхоачашду

Дикъ шу хьалха Наьсар-Керте хьайийлар тайп-тайпарча фасонех барзкъаш тегара лаьрхІа йола швейни цех. Из цех болх бе йолаялар бахьан долаш гІойле яьлар юрта бахача наха барзкъаш тега гаьнна городе ухаш ха йоье цо саш.

Бакъда, цхьаьанца дукхагІбараш цига хІама тегийта лоархІа ца беш бар. Цудухьа заказаш кІезига хулар, план кхоачашъяьцар. ТІехьагІа гІулакх тоаделар.

ВорхІ сагах латтача коллективана юкъе ши закройщици я Аушева Хьавап Альмурзиева Азан, вокхаш хьадаьккха барзкъа тегаш ба.

Заказчик рьэза хургволча бесса, ма хулла дикагІа шоай дехкар кхоачашде гІерташ къахьегача мехкарий кулга кІалхара аравоа хоза тийга кердача фасонех йола маІача наьха костюмаш, кхалнаьха кочамаш, халаташ, сарафанаш, курткаш, кхыйола изделеш а. Иштта цхьа уйла дег чу а йолаш вар болх беш хиларо дола тешал да хІанз цига Наьсарнера а районерча кхыча юрташкара а барзкъаш тегийта нах ухаш хилар.

Укх шера цхьа бІаьн ах бІаьн совгІа наьха заказ кхоачашдаьд швейни цеха коллективо.

А. Альмурзиевай дика вІаштІехьдоал заказчикаца хабара а, цун дегІага а хьежжа дика товргдола кердача фасонах барзкъа хьадаккха. Иштта масса а хана юхь тІа елар долаш хуа из, эгІазъяккха вІалла йиш хила а хоаш бий хьогІ аьнна аргдолаш. Укхаза балха ялехьа цхьан шера лаьрххІа йола закройщица курсаш яьха, модай цІагІа къахьегаш хилар. Балха говзал йолча мастераша хьадер вуни дукха дика хІамаш Іомаду Аьас. ТІехьагІа шийна накъадаргдолаш. МоллагІча модай цІагІа е ателье хІамаш тегараш шин тайпара хул. Цхьабараш маІача наьха гІирси, вокхаш кхалнаьха барзкъаш тегаш. Цхьабакъда, къоначча мехкараша Балаева Лидас, Эсмурзиева Раисас, Альмурзиева Любас, Аушева Азас, Беляева Любас вІалла къоастам боацаш шаьккха тайпара барзкъаш хьаьккхашта тег.

Цудухьа мел дукха бе-бе заказаш хиннадар аьнна ноакъа дац царна. Цар балха тІа цхьа моттиг нийсъеннац йилзача хана ца тегаш барзкъа тІехьадаьккха, дефект хилийта заказчика хьалхашка цІийбала безаш.

Назрановски районерча цу системерча коллективашта юкъе хьалха латташ хьабоагІа уж, хІаьта укх шера хьалхарча квартала итогех «Чечингшвейбыт» объединене Сийлен грамота елар царна.

М. ВАРАХОЕВ.

МАЛАРА ДУХЬАЛА—ЛИРА КЪОВСАМІ

ИЙРЧА ГІУЛАКХАШ

Парте ЦК-ас СССР Министрий Совето маларах доккха социальни Іазап а лоархІаш укх тІехьарча шерашца дукха соцамаш тІеийдаьд. ХІаьта 1 юнне денз закон а хиле дІаэттад цар керде тІанийца доле «ТІехдаьккха малар моларешта, алкоголизмана дуьхьала лоаттабу къовсам чІоагІбара, малареш доахинга дІадекхтара де дезарий хьакъехьара» РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Цун хІара статья тІаерзаь я ца доагІача а бозрамал тІех малар моларешца а лоаттабу къовсам кхы а чІоагІбара.

Къаьстта чІоагІа тернам тІаозаш я производстве маларешца дувзаденна гІулакхаш леладерашца де доагІача телазарех лаьца йола пункташ. Аьхха цкъа малар а мелна бела ваче саг администрацена балхара дІаваккха лурам лу. Из Іуйранна цига хьаьоагІаш е цул тІехьагІа меннад бе-башта а дац, цкъа-дале, из балхара эккхавий цІавохийт, шозагІа-дале, цунна прогул дІаязъю. ХІаьта из балха вутеш веле цунна 50 сомага кхоачаш административни хьисапе гІод тох. Цул совгІа мастергара предприяте а боахама директорга кхоачалца бола кулгалхой шоашта из ховшие а цу тайпаре вар теркал ца веш, из бехктохаме ца оаш антача пхе тумагара итт тумага кхоачалца гІод такха дезаче отт. Из шеко йоацаш, Іалеьмате нийса даь хІама да, хІана аьлча, вайна товш да производстве гІулакх юкъагІ ца дитар дукха кхеш бахьанаш доахаш цу тайпара болчарна гешт деш моттигаш кІезига нийслуш ца хиннадаь.

Дукха ха йоацаш Старопромысловски районни халкъа судо чубаккха судаш йир Хаджимурадовгаи Керимовгаи. Уж даь веший къонгаш хиннаб, балаш Грозненски поселке а болаш. Хьалхарвар нъвеннача даь наьнацеи шоллагІвар шин наьнацеи цхьана боккхача дезале Іеш хиннаб. Хадденза пелинг тозар дукха малар мечкъедаш хиннад цар. 1977 шера денз тІехдаьккха малар молаш хинна Хаджимурадов «Трансмаш» заводера из балхьан долаш 1983 шера эккхаваьа, ЛТП дерба де а хьожаваш. ХІаьта ши шу хьалха лаьрхІача ПТУ-ра цІаваьна Хаджимурадов болх ца беш, ше хьалха лелцача наькъ тІара вала тугаш хиннавац.

Сохкха 3 августе Заводской халкъа судо чувелла ха техар Омельчука цо мелна а волаш трактор лехнар бахьан долаш. Из трактор «Нефтехимик» яхача совхоза доалахье яр. Бакъда, трактор лехна боккъо йолаш хиннавац из, хІаьта а совхоза кулгалхоша цунна цхьаьца балхаш дегга тІадехнаш хиннад. Иштта, цхьан дийнахьа мелна а волаш цу тІа а хайне, гаргара саг волча водечара ГАИ лаьцав из.

Цо из зулам даьд совхоза кулгалхоша ший мукъа из а техника а йитар бахьан долаш. Омельчука шийна доагІа тІаІазар тоьхад, бакъда, хІанз из хиннадаларо бехктохаме кІалхарв боергбацар цу боахама кулгалхой а. Из дагара ца доалаш хила беза цар бераш меттел кхыбераш а.

Шеко яц, цу тайпара зуламаш хургдацар цу коллективашка малареш моларашца лира къовсам лоаттабеш хинна баларе, кулгалхой, партийни, общественни организацеш шоай коллективашка уж лоаргбоаца хьалеш хьадаь даларе, цар профилактика ю советаш, халкъа судаши дружинаши, тІехдаьккха малареш моларашца къовсам лоаттабу комиссеш тІагІертта цу хьакъехьа болх беш хиннаьларе. ХІаьта цхьацца йолча коллективашка цхьа доккха зулам хинна моттиг ца хилча уж а цар болх а дагабоахац.

Вай вахара а балха а практике хьагойт малара чІоаггІа тІехкхуш болча наха цхьаккха тайпара гІойленаш е ца эшипга. Из деш хилча гейна е ганза уж вочо дантІа е зуламе кхоачаш хилар.

Наурска бахача ГорбуновгІар мара сесаги цІагІа чъьегІар яьдела, цун чем бакхха уж тІере болга ца ховш бацар царна гонаьха бахараш, цхьана болх береш. Бакъдо, цхьенна а боацца довзкхаш битабар уж шоай лоІамагІа. Иштта, цхьан дийнахьа чъьегІаро корзагІеъяккха хиннача меро топа буз йийтта шийн сесага чІоагІа човнаш йир. РСФСР УК 108 статьяй 2 пунктагІа 6 шу суд ией цунна.

ГІулакх вІалла цу тайпарча доккхача зуламга ца кхаьчача а аьхха цІагІа малар деккхар а из доккхар чІоаггІа деккхара тІалеста да хІанз арадаьнна Указ. ГІулакх ийрча даьнна моттиг хилча пхе шерага кхаччалца чувалле суд ю, цун доаленьа малдар дІадоаккх.

Къаьстта советски наьха хьаштаеш дІа ма доттарен цар дегарен я береш, ихуеш боагІараш маларах лорабара хетаяь Указа пункташ. Цох партей правительствай вай кхоанен йоакхо яра цхьаькха цхьа тешал нархІа доагІа. Іоедалча дес а нанас, гаргарчар цхьаьцца цІейшца дувзаденна а кхьцола безьан нийсдалча берашта пелинг дотташ моттигаш нийслу. ХІаьта боккхагІчар цу кхамъекьа каст-каста масал душ хилча уж а цунга боалаш зуд. Цох хІанз угоповни зулам лоархІ, из даьр цун да е нана яле а бабашка а ца хеташ.

Вай массане: боккъонаш лораеча органий, шеррача общественноста, сихьетаме волча хІара сага деккар да тІехдаьккха малар моларашца къахетам боацаш къовсам лоаттабелга. Из де эш цІагІа, ара, балха тІа. Иштта мара юхетоха могаргдац советски вахара хьисапа моакъерланаш ю, вайна догаза доле уж гІулакхаш леладераш.

Р. ЖУВВЕ,
Нохч-ГІалгІай АССР юстице министерства консультант.

Агропромышленни комплекс—опыти проблемаши

ГІОННА ЙОЛА ПРОИЗВОДСТВО—ЮРТАШКА

ДІаяхача заманка Іай, кхашкара балхаш сешча ханна дахьан баш ивнаш йора Литве ахархоша, мушаш дора, дос кийчдора, кхалнаха лел, тха оалхар, кІадаш, наьзага хІамаш йора. Индустри дегІаенача вай хана цу занятеех дукхагІъьяраш эшаш яц. Цудухьа Іаи заманна пайда эцаш йоаца болхлой низий резерваш хул республика юрташкарча районашка.

Из проблема къоастаяра, гІулакх хьаькъалагІа лела деш бола боахамий кулгалхой болабелар 70-ча шерашка колхозашкеи совхозашкеи гІонна йола производствашь вІашагІъехка. 1982 шу долалуш республика 58 боахаме яр гІонна йола производствашь, тахан — бІаьннел совцІа боахаме. Специалисташта хетачох, из тенденци дІахо йодача хана а латтаргйолаш я.

Массехк шийх тайпара йола белгало йолаш да Литве гІонна йоача производствайн промыслайн дегІаэхара.

Хьаэцаргда вай, масала, «Альксненай» яхача колхозе юртбоахама бийдал пайда эцаш кийчъяра чаккхъяьккхарш. Укхаза вІашагІъеллай еррига ча округе бала дукха нах цо деча гІулакхашта рьаза а болаш ухаш йола цІекийн кхаьккхий тоадеш йола мастерской. Шера цо тоабу 3800 кхакха, дукха Іаьсийн таьлараш дІекий. Дукха ха йоацаш, общественни средствай чотах тха оалха машинаш а йийна, тІах хІамаш еш йола мастерской хьайийллай колхозо. Шера 62 эзар сома боарІе доход лу колхоза цу производство.

Кхыбараша шоашта цух а пайдаенгІа хеташ йола гІулакхаш леладу: ленах даьтта доаккх, сом, бьцадаараш чакхдоах.

Общественни боахаме шоай инициативагІа гІонна йола производство вІашагІъехкаш, хІанза ярГйоаца оборудовани ийеш промышленни товараш дара эша бийдал тІаяхьаш цкъаза халонаш нийслу колхозашта. Кийча продукци йохкара даькъера проблемаш хьалхашка увт — далла хьалхе ховш минача хул хургдар. Цудухьа гІонна йола производство дегІаэхара эттара перспективагІа бола ийкъ лерхІ республике договорий хьисапе боахамашца промышленни предприятешца еш кооперации.

Предприяте йоахь боахамага е лу цунна эшаш йола оборудовани, материалаш, нагахьа санна из хІама дезаш моттиг хуле, колхозхошта цар хила еза специальносташ Іомаю. Масала, «Судерво» яхача колхоза «Эльфа» яхача электротехнически заводаца даьча договорагІа хьаю магнитофонашта йола деталаш, радиокомпонентий заводаца договор даьча Ленина цІерагІча колхозе хьаю башка совгІа эшашагІа йоацаш 30 цІи йола деталаш. «Пиргале» яхача колхозо Вильнюс йоацаш 30 цІи йола деталеш. «Пяргале» яхача колхозо Вильнюс яхача городерча ресторанийн кафей трестацарча договорагІа хьаю тортеш чуехьа коробкаш, хІаьта «Ширвинта» яхача колхозо ю шуьрий порошок. Республика коммунальни боахама Министерства предприятешцарча договорагІа «Вишнюнай» колхозо кийчъю тротуарашта йола Іоаькъий.

ХІаьта промышленни предприятей е кхыча ведомствай заказаш кхоачашдеш йола колхозийн совхозийн подразделенеш цар цехаш лоархІаш яц. Уж боккъонца боахамий я, цар хьашташ кхоачашдеш я. Юртбоахама балхаш сихденнача хана дІакъовл уж, хІаьта колхозникаш шоай массалара балхаш де боладу.

Кхеталеш да, йоккха яц гІонна йолча цехаша боахамашта луш йола доходаш, нагахьа санна юртбоахама балхаша царна луш йолчунца нийсийча. Амма, ишта дале а «кхса чудоагІа, кхсара дІа а ца додаш». Экономически расчеташ лоархІамегІа я укхаза социальни аспекташ. Цкъа-дале, бизза пайда эца таро хул болхлой низах, лохлу юрта бахача наха болх ца беш йоккха ха. ГІонна йолча производствошка шерра пайда ийбу, цІагІа деча балхах, хІаьта из чІоаггІа пайдане да кагий бераш долча Іоаношта, инвалидашта, пенсионерашта. Цар йиш я шоай хьашт дале бІарчча балха дийнахьа ца беш а е бІарчча кІирагІа ца беш а болх бе. Цу дерригеа совйоакх юртарча дезала доход.

ШоалагІа-дале, практика хьахьенкхача бесса, цу тайпара долча боахамашка юкъера школа яьнкхараш каст-каста совц шоаш Іобаьча юрта болх бе, хІаьта из къаьстта лоархІаме да нах юрташкара городашка баха дІаухаш латташ хилар мехка лакхлуш доагІача хьалашка. КІезига моттигаш яц юрта баха а бахаш городе болх беш бола нах (из къаьстта дукха да Литверча городашта юхерча моттигашка), къахьега шоай боахаме юхаухаш.

Броюс АКСТИНАС,
АПН корреспондент.

Грозневрча экспериментально - механически заводе электросварщикий звеньевой волаш Пристинский Валерий Евгеньевича болх бу ер дийтталагІа шу да.

Цу юкъа дукхаза социалистически яхье котійнйнай цо кулгалду звено. «ХІора балха дийнахьа дисциплина тІехдикен хьадер дукхагІен хилийта!» яхача девизагІа шерра яхь йоаржаль къахьегаш я из укх денощка. Цо лаьрхІад цхьайтталагІча пятилетка тІеххьарча шера декхар Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дузача денга кхоачашдарах рапорт дала. Из де цун карагІдаргдолгах шеко яц, хІана аьлча хІара дийнахьара кормаш 140—150 процент кхоачашъю цо.

Звенон балха лостам телар, хьалхашкарча декхарех уж дІакхетабер, толамаш дахара шийгара масал теладца нах оарцагІа боахар Пристинский ва.

СУРТА ТІА: В. Пристинский.

Э. БАТЧАЕВА сурт.

КЪОНГАШ НАКЪАБОАХАШ

Йоккхача АтагІа культура Двореце кийчъеш йола моллагІа мероприяти — тІема ветеранашца вІашагІкхетар, кагирхой Советски Эскаре гІулакх де накъабахар, е кхыдар дале, теркам тІабахийта, цІенхаштта чакхйоах. Из ишттa долга хьахьоккаш яр эскаре гІулакх де болха кагирхой накъабоахаш укх денощка укхаза хиниа сайре а.

СалаІа баьхкараш чІоагІа гІадбуташ яр помещене чура оформлени: плакаташ, эизаш, локхаш музыка. Къаьстта сийдеш тІанийцар кагирхоша Сийлахь - боккхача Даймехка тІема ветеранаш. Царна хетаьча театрализовании представленегара дІейолалу сакъердаме сайре. Из кийчъяьй юртарча № 2 йолча юкъерча школа хьехархошен дешархошен.

Эскаре гІулакх де болхача кагирхошта хьехараш деш къамельяш дир тІема ветеранаша А. Мукаева, Х. Варзукаева, М. Хайтаева, кхычар. Фашисташта майра духьала лаьттача бІухоша дийцар Советски Эскара сийлен традицеех. Уж лорае, Даймехка тешаме хила тІахьийхар кагирхой.

— Сагота ма хила шо, юртахой, шун сий оаха доадергдац. Тешаме лораергъя оаха Даьхе, — аьнна тешам белар призывникаша.

Кагирхой накъабоахача баьхкабар дукха ха йоаццаш эскаре гІулакх даь цІенхаьчараш а. Даьхенна декхар дІаденна массехк сахьат хьалха мара цІа ца кхаьчача Х.-А. Зайнутдинова аьлар. «Вай юрта сий лекха лоаттадеш хилар тхо — шун новкъостий. Ишттa шо а хургхиларах тхо тешаш да. Сийдаь, хоза шо накъадоахаш ба тахан юртахой. Барнал тахан укхаза мел веначоа.

Эскаре гІулакх де болхачарга къамаьл дир юртсовета председатела заместитела Т. Яндарбиевас. Цул тІехьагІи сцена тІа хьатІабоал мехкарий, цар бе доахи хоза лэдаь плакаташ: «ДоагІача бесса гІулакх де оаш, тхо шуга хьежаш хургда». «Салам - моаршал да Советски Эскара къоахача ноахаленга», яхараш. Сайре чакхйоалаш хьекхар концертна программа, дог урпоттадеш, йиццургйоацаш безаме яр из.

Дега йІовхал дІаенна, хьехардаь, накъабаьхача кагирхоша шоай декхар тешаме кхоачашдергхиларах шеко яц, тІема а политически кийчоа а отличникаш хургба уж.

А. КРУТИКОВ.

Цхьоккха вицвеннавац, цхьоккха дицденнадац!

НОАХАЛГАРА НОАХАЛГА ДОАЛАШ

Халухаев Алибек — Серго Орджоникидзе вовзаш хинарех цаІ. Партизански отрядаш вІашагІъехкаш ГІалгІайче лийнарех я ва. Из керте а латташ. ПхьилекъонгІй-Юртара, Яндарера нах духьалъоттаб вІаьйнзаний бандаште, Деникина бІуна. Укх материала автора дувц партизански сотне командир хиначa А. Халухаева къонгех — даь гІулакх дика дІахо а тьеш Цlеча Эскара нугІоршаш хинарех.

Бек-Хан, Хьасан, Хьусен — ишттa яр ХалухаевгІар дезале кхувашвоагІача воккхагІволча кхаьнне цІераш. Шоай даьца цІеча партизанашта юкъе болх уж, хІаьта деникинцаш бохабича мара цІа а багІац. Вешта, дукха хи якхха багІац уж цу хана цІа а.

Эггара воккхагІвола Бек-Хан кулгал деш хул РКП(б) ЦК решенегІа хьаьлча ЧОН-а отряда, коммунистех комсомольцех вІашагІтехача цо къовсам лоаттабаьб бандашта духьала. Кердача Іаьдалца гоамал йолчарен карагІдувлаш хинияд нарча гІуланхаш, боабеш хинаб паргІата вахар хьаддераш. Цхьабакъда, чоновцашa цар тІодаш декхар. Парте тІадилла декхар кхоачашдаь баьлча, гера Іо а дилла хьаьнала къахьега болаву уж а. Бек-Хана дІахо шийй вахар дуз ЦІеча Эскаре гІулакх дарие. юкъьанца цох хул къаьсттача нохчий кавалерийски полка взвода командир, цул тІехьагІа Белоерсии кавалерийски полка эскадрона командир.

Сийлахь - боккха Даймехка тІом болабалале 8 шера Грозней НКВД дивизиона керте латташ хьавоагІа из.

...Сиха йодар цІерматшна, вай мехка столице деша вода Султан дика гаьнавахьнавар хьамсарча Грознена, цо итт класс яьккхача школана. Цун керта чу хьувзар хургболча новкъостех а хьехархойх а йола уйла. Царна кІезигал гуча ца ялийта, шийй къаман, даь, вежарий сий ца дожаде чІоагІо яьр цо.

Эггара кхалхара цатоам хилар Султана новкъа: лочкъадир деррига каьхаташ, машиннаькъа институте деша хьожавъ направлени чуйоалла чемодан. Даьссача кулгашца кхаьчар из Москве. БІарччача дийнахьа лийлар городе цо дергдолчун укаа еш: «Шаваха йиш яц, эхь да».

Юххера а шийй гІайгІа екъ цо кавказца тара хийттача сагаца. Из москвич, авиаконструктор хинавар. Цунга шийй даьна Алибека Серго Орджоникидзе, из партизаний сотне командир хинна хилара тешал деш енса справка дІагойтача вокхо Орджоникидзена тІагІо аьле хьехар ду зІамсага.

Султан Совнаркоме вода. Бакъда, Орджоникидзена тІакхача вІашт Іехьдалац. Цун приемнера араваьнна хьавоагІаш декурен вахтера. тІехьакхийа оал: «ДІаравар ва хьона, новкъост Серго». Уйче чу гІолла хьавоагІа массехк саг гу Султана.

— ГІалгІа? — цецвоал Орджоникидзе. хьатара бос болча зІамсага бІаре а хьаже. — Воаде сона!

Приемнера воадагІа араволаш Султана бе доаллар институтa ректорга яздаь каьхат, цкъа луш доаа пособи даларех йола справка. маьхаш лохи долча столице чувахa бокъо луш йола пропуск.

Чакхдоал дешара ши шу. Бакъда, 1933 шера июльски дийнахьа нийсденнача хатаро кхача оагІорахьа дерзаду Султана вахар. Цу дийнахьа ПхьилекъонгІй - Юрта бандиташа юв цун наиа. Революцена тешаме хиларах даьна а вежарашта а бенхам бе дагахьа даьдар из. Цунца дувзаденна Султана институт йита а йита, цІава лоархІ, классови моастагІчунца къовсам лоаттабар духьа.

Сийлахь - боккха Даймехка тІом дІаболалуча хьалхарча денош Султан доброволец а волаш эскаре вода. Нохч-ГІалгІайчен къаьсттача кавалерийски дивизиона юкъе а волаш, город Армавир йолча районе тІом бу.

1942 шера сентябрь бетта лейтенант С. Халухаев тІавех даьхье итабе, цунга хоам бу из НКВД бІун 141 стрелкови полка оперативни разведка начальникалла хьожаваь хиларах. КъулбаседаКавказе фронта тыле бандаш йоахе езаш дар декхар. ХІаьта полка карте латтар цун воккхагІвола воша Бек-Хан. Цар къовсам лоаттабора немецки десантаца, дезертирашца, кхыча йовсарашца.

Кхераме хинний Нохч-ГІалгІайчен лоамашка. Накъаш ца хиларах пайде а эцаш, хьунашка хьулъенна хинийй советски Іаьдала моастагІий группаш. Комсомола активага а моттигерча нахага а гІоада гучадаьнна хинияд 1942 шера ноябрь бетта лоамаш юрташта кхе самолета тІара Іочукхайсача немций диверсионни группен лоамашка лелача бандитий группен маьршача наха тІалата кийчлуш йолга.

141 полка подразделене кІийле яьй. Банда гучайоалаше а го баьб цунна. Хьунаш йолча моттиге дов де атта хининдац салтаашта. Бухсоцаш, 31 сагах лаьтта банда цІенъяь дІаьккхай.

1944 шера ЦІеча Байракха, ЦІеча Седкъа ордений кавалер. «Граждански тІема турпал» яха Знак, дукха медалаш лелаю Халухаев Бек-Хан хьожаву город Владимирерча НКВД школа начальникалла. Къона волаш дена валлалца шийй Даьхен воІ волаш чакхваьннав из, мугІарча салтечунгара подполковникага кхаччалца.

Хьасан — Алибека шоллагІвола воІ. 1930 шера дена ОГПУ нохчий отделе болх беш хинна, 1942—1943 шерашка НКВД Сунженски райотдела начальник хинна.

Хьусен — цІе партизан. Советски Іаьдал оттадеча хана партийни балха тІа хинна.

Султан эггара зІамагІа хинна. «За боевые заслуги», «За победу над Германией», «Кавказ мукъаликкхарах» яха медалаш лелаю цо. Исторически Турксиб хьалъеча дакъа лаьцад. ХІанз вурийтта шу даьнад саадараш леладеча Сунженски межрайонни контора керте латташ цо хьавоагІа.

Атта боце а, сий дола никъ хербаб ХалухаевгІар кхоалагІча ноахало а. Бек-Хана къонгаш Аслнабек — подполковник, Висолта — майор, Заурбек — капитан, Султана воІ — Зелимхан 3-ча ранга капитан ва.

Даьшнара къонгашка а дуклаш хьадоагІа ХалухаевгІар дезале Даьхенна ха тІа латтара гІулакх.

Л. ЧАБАЕВ.

СУРТА ТІА: ХалухаевгІар Бек-Хан Султан.

ЛОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ФРГ эггара йоккхагІча города Гамбурга Эрнст Тельмана ЦІен - музейна уллуврча цхьан майдана цу гІорваьннача къовсамхочун - антифашиста, немецки болхлой класса сийлен вкІий цІи теллай города сената (пачхаьлкхен) решенегІа. Из решени яьй шоай гІорваьннача мехкахочун цІи даим дагалаттийтар духьа города бахархоша, социалисташа - демократа а ш. а. коммунисташа ирра къовсам лоаттабир бахьан долаш.

СУРТА ТІА: Эппендорф яхача болхлой районерча майда тІа хинна Э. Тельмана хеталь митинг.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ХАНА ТОХКАМАХ ЧАКХДАЬННА ДОГОВОР

ЧІоагІденна дІаэттад Варшавски Договора ха 20 шера йІаьхъяра хьакъехьара Польша столице кулгаш яздаь протокол. кхы а 10 шера дІаьхде йиш а йолаш. Ишттa тохкамах чакхъьишча цу политически оборонительни союзо деяир ше керда юхахьахилар.

Варшавски Договора организаце хьиаре болх беча 30 шера Европерен дунен тІарен социализма позицеш чІоагІъеннай. Ишттa чІоагІъеннай доакъашхой йолча пачхаьлкхений суверенитет, тешшаме гаранти йолаш да цар доазокаш дохаргдоацаш хилар. Варшавски Договор йолаш йолча 30 шера Европе машар латташ хилар — из духхьал ше-шегІа нийсденна хІама дац. Социалистически мехкий Союзо ебаьй тІема кхерама духьаларча хьинарча къовсама тарош. Кхохкам кІаьдбарам героаш Іовдара доезув оттадарах, бІарччача Европе цхьана гІулакхаш леладенга дегІдоаладара, машара цхьана дахара гІулакхаш дегІадоаладара тІаерзаь йолча конструктивни идей генератор а хинна латт из. Дунен халкъашта юкъерча политике из лоархІаш хилар дунен юкъарча климата позитивни влияни ещ да. Цун деррагІарча наькъо гІо ду дерригача машар безача, прогрессивни а антиимпериалистически а низий позицеш чІоагІъяра.

Договора чулоацамо дІадеххача тайпара кхотабенна болаш шоай гІулакхаш а леладеш цун доакъашхоша дохадаьд цу е вокх вежарашха болча мехкара социалистически строй тІакІалтІа кхосса е «кІаьдъе» гІерташ империализма леладу гІулакхаш. Социализмана духьалара хІинзара «крестови поход» империалистически реакце лаьрхІача тайпара чакхйоалаш яц, хІана аьлча, социалистически мехкий цаІ йолча чІоагІленна из тІанийсъенадаь.

ТІема кийчоша тІахьехаш цо кхайкадьчоа жол луш социализма мехкаша деррига низаш оарцагІ а даьха эггара лоархІамегІа дарех дош къоастадаьд—НАТО-цара тІема-стратегически паритет оттаьй. Из исторически карагІдаьна хІама да, хІана аьлча, тІема - стратегически равновеси — социалистически пачхаьлкхений кхерамдаенна хилазза даргдоаца хьал доландаь.

Варшавски Договора организаце кІоаргга воздействи яьй вежарашка долча мехкаштен халкъаштен юкъера доттагІали цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара. Цун болх — социалистически интернационализма дийна практика. Дикка йоккха импульс еннай цо союзни пачхаьлкхенашта юкъерча гІулакхий еррига сферашкара бувзамаш чІоагІдара. 30 шера кхы а духьала тайпарен эффективни хинна дІаэттай Договора доазонашкара политически воении наькъагІа цхьана леладеча гІулакхий механизм. Шеко йоацаш да из дІахдаро социалистически мехкаш кхы а чІоагІагІа кхотадара, цар цхьана леладу гІулакхаш дІахо аргадахьа тоадара гІулакх дергхилар.

Из декхар хІанз цІаьккха ца хиннача тайпара актуальни да, хІана аьлча, США-и НАТО-и гІерт совле цийгахьа яккха, Іилма - технически дакъе, технологе толам баккхарга дог а доахаш. Цунна лаьрхІа я эггара хьалхара, ядерни удар юхатохара потенциал хьаяра йола программа. Цунна тІадерзадаь да, Варшавски Договора бІу дикка кІоарга юхатохара ядеринчунга гІортташ шин бола ядерни йоаца потенциал совъяккхар. Цу гІулакха тІаберзабаь ба хІанз ракеташта духьаларча оборона йоккхача масштабагІа йола системаш, удари космически герз оалаш дар хьадара бола болх.

Варшавски Договор юхахьахиларо цу агрессивни гІулакхашта тешаме духьало оттаю.

ЙОККХА КОТАЛО

Греце демократически низаша йоккха котало яьккхай. 2 июне хиначa доал деча Йоррттгречески социалистически болама (ПАСОК) парте парламентски хоржамашка ахацел дукхагІа моттигаш — 300-нех 161 моттиг — йоаккхилга Іалашдаьд.

Мехка керттера оппозиционни низ — «Керда демократи» яха буркуазни консервативни парти мел могар деш хиннай социальни нийсхо яккхен Греце политически никъ юхалостабен гІерташ. Цу гІулакха массе а тайпара цо пайда эцаш хинаб кхыча мехкашкарча монополистически капиталах мохк чІоагІа тийша хиларах. Дагадехача кхоачам ба, «Эссо», «Шелл», ИТТ, «Филипс», «Сименс», «Тиссен», кхыраш санна йолча империалистически «киташа» тІахьожам лоаттабеш 50 процентагара 95 процентага кхаччалца Греце промышленноста керттердарех долча доаньой — металлурге, мехкдаьтта чакхдахарен хиен — производство хилар.

Ше чакхдаьхача хоржамашца гречески халкъо хаьрцъяьй США-и НАТО-и экономически а военно-политически а хьашташта мохк дІахо йодача хана а кара хилара тІаерзаь йола проимпериалистически политика. Кхоачаш ца хулаш дисад мохк демократически кердабоаккхилга дІаходахьарен кІоаргларем, позитивни хувцамийи реформайи, арахьарча политике шия лоІаме хилара наькъа тІара Греци яккха гІерташ цар мел леладаьр а.

Хоржамий итогаш дика хІама а лоархІаш, демократически низаш бІубенна да дунен халкъашта юкъерча аренера гречески правительства реалистически позицеш дІахо чІоагІъяра цар гІулакх дергхиларах. Белгалдоакх, Греци кхы а хьинарегІа Европера машари стабильности чІоагІъяра тІехьа, герзаш Іоаделга соцадара тІехьа, къаьстта ядерни дараш, герзаш дІадахара тІехьа, дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара тІехьа хургхилар. Кхаж тассара итогаш массе а моттигашка лаьрхІай, американски «сихха дІадоаржадеш долча низаша» пайда эцаргболаш гречески территори дІаллара хьакъехьарча дошах йолча НАТО позицена ше раьза йоацилга дІанхайкадеш социалистически пачхаьлкхенашта уттаю торгово - экономически «санкцеш» ца могаеш йолча правительства никъ могабар санна.

Цунца цхьана демократически кепайоазон комментарешка белгалдоах фийла хила дезилга, хІана аьлча чурча в арахьарча а реакце хІанз а герз Іодилладоацандаь, фуннагІа даь а Папандреу правительствана Іотиъам бе гІерташ из йоландаь. Цхьа бахьан доацаш дац Эй-би-си яхача американски телекомпане. Греце демократически низаш котдовларах шоаш корзагІбовлар къайла а ца хьош, хоржамаш чакх ма даьлланге аьннар: «Дукъханеша лерхІача тайпара, хІанз хьалхашка эттад Греци малхбузен союза, НАТО-на юкъе а Папандреус юкъера дІаваргва аьнна йолча «Юкъарча рынкана» юкъе дакъалоацаш хургья е хургьяц яха, хІаьта ишттa цо 1988 шера дІакъовларгъя яхача Грецерча йиъ американски базах фу хургда яха дош».

Лоаца аьлча, Греце демократически низаша мехка общественни вахара дІахо демократизаци яра никъ лорабара, империализм тІакхувдаргІоацаш шийй къаман хьашташ лорадара тІехьа лоаттабе бер атта къовсам бац.

ДИКТАТ ЧАКХЪЯЛАЦ

Португале курортни городе Эшториле 6—7 июне хиннай кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий боарамора НАТО Совета аргІанара сесси. Цу тайпарча натовски заседане дукхагІча хана хьалхале ВІашагІкхийттача Штаташка хул. ХІана а Вашингтоно мел могар даьд шийна лоІам бар хьалхадаккха гІерташ.

Цхьабакъда, Эшториле американски дипломатена лаьрхІар чакхдаккха тардалацар, из дукхагІа кІалхарьяла гІерташ яр. Атта доацаш декхар дар США пачхаьлкхен секретара Шульца хьалхашка лаьттар. Цкъа-дале, США-с ратификаци ца еш дола стратегически герзашта доазув оттадара (ОСВ-2) хьакъехьара советско - американски Договор толхаде лаьрхІа США хилара юхе вица кхыча мехкашцарча гІулакхий 15 министр раьза ве везаш вар из. ШоллагІа дале, — «седкъашкарча тІемай» рейганосни план — из лоадаме йоаца «оборонни инициатива» хиларах уж тешабе безаш а НАТО членаш дола кхы мехкаш цунах дІатоха дезаш а вар.

Машар беза алайта гІерташ Вашингтоно дуаца хабараш баькъдарашца вІалла тарлуш дацар. Ховш ма дий, укх шера августе къаьсткъаьста тоха йиш йолаш бовхьамаш дола «Трайдент» яха 24 ракет тІалаттача хин кІалгІолла лелача «Аляска» яхача нердача атомни лодкана форда тІа тохкамаш де лаьрхІа США хилар. ХІанз американски ракетно-лодочни комплекс ОСВ-2 лаьрхІа хиначa тайпара къаьсткъаьста тоха йиш йолаш бовхьамаш долча 1200 стратегически ракетий эггара доккхагІча «доазонга» кхаьча йолаш, Вашингтон договор ца толхадара дІахьокха езаш я къаьнарча лодкаш тІа латтараш миссел ракеташ. Цхьабакъда, из вІалла де лоаш яц Пентагон, хІаьта Эшториле Шульца хьалхашка лаьтта декхар дар НАТО вож доакъашхой цу шийна ловча тайпара цхьан оагІорахьарча США актана раьза белга.

НАТО совета сесси хьайийллача хьалхарча дийнахье а гуш дар, США диктат чакхъяргйоацилга. Кхыметтел ФРГ кхыча мехкашцарча гІулакхий министр Г.-Д. Геншер санна волча Вашингтона тешамеча клиента а дукхача наха хьалхашка дІаьннад, «чІоагІдаь договораш нийса кхоачашде деза, фуннагІа дале а герзашта тІахьожам лоаттабара даьгье нагагІа мел даьннар чІоагГІа лораде деза», аьнна.

Юххера а «Файнэншил таймс» яхача английски газето хоам беш ма хиллара, «Шульц дІа ца аьлча ваьннавац президентага Рейганга, американски администраце кераша хьаллаьцача тайпара ОСВ-2 Договора условеш кхоачашъярах юхадовлара планашта малхбузенъевропейски партнераша берригаш раьза а болаш оппозици оттаьлга». Цул совгІа Си-би-эс яхача американски телекомпане белгалдоакх, Португале НАТО мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министраш вІашагІкхийттача США юкъаьннай «седкъашкарча тІемай» программа оалаш яр могаира хьакъехьара заявлени заключительни коммюникена юкъеяхьа шоаш гІертаг хиларах».

НАТО США диктат чакх ца ялар — Вашингтона агрессивни наькъах малхбузенъевропейски мехкаш ца тешаш хилар, правительства политикана тІема духьаларча шеррача боламо воздействи елга хьахьоккхаш дола хІама.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Специалиста хьехамаш

ЛАЗАРЕХ ЛОРАДЕ

ХІанз моцача доакъарца кхаба, даьгІенаІша доакхаде доладаьчул тІехьагІа дика алсамъяьнний доахана лу шура. Цхьабакъда, дийцадалийта йиш яц, хьайбашта санитарни доал дара йоакхо ца йича, уж дика кхабарах пайда кІезига хургболга.

Хьайбашта доккха зе де мег лазараша, къаьстта пироплазмидоз яхачо. Из дІахьа доаржадераш даьгІенашкара фашкаргаш я. ХІанз, доакхаде арадаьхача хана, хьайбаш царех лорадара къаьстта йоакхо е еза боахамий, пачхаьлкхен ветеринарни станцеи РАПО-и зооветспециалисташа.

ГІулакх миштад аьлча, цу лазаро хІанз а доккхий зенаш ду республика цхьадолча боахамашта. Пироплазмидозо йиш хилийтац доахан дебадара балхаш лерттІа дІадахьа. Іул тоадара мехка кхыча моттигашкара хьанхувла дикача фух дола дукха къона доахан доаду цу лазаро. Цул совгІа геттара чІоагІа лоху хьайбай маша а. Цамогаш хиннача Іатто шера 180—200 килограмм кІезигагІа шура лу. Из бербабара, цунна довл дара кхы тІа а 80—100 сом ахча дІадаккхийта дезаш хул. Из лазар кхийтта цамогаш хиннача къоначa доахана могаш даьрашца нийсдича 8—12 процент кІезигагІа дулх тІакхет.

Из зе ца хилийта дукха хІама де дезац. Фашкаргаш йоаяра молхаш а етташ ханханнахьа лувчаде деза доахан. Уж мероприятеш чакхъяха еза хьайбаш леладара спецификанен, технологенен, хІаьта ишта Іалама хьелашнен хьежжа.

Белгалдаккха доагІа — цу лазара духьала лоаттабу къовсам республика цхьайолча районни ветеринарни службаша мелбаьлга. Апрель бетта деня ноябрь хьатІахкаччалца йІайха йолаш лаьттача юкъа даьгІенашкарфа фашкарташта духьала доахана обработка яра болх геттара во чакхбаьккхар соахка. Из бахьан долаш пироплазмидоз яха лазар кхийтта лурчагІа хиначул 167 дукхагІа хьайбаш цамогаш хилар дІадахача шера. Цул совгІа цамогаш хиннчарех 1983 шера хиначул 21 бежан дукхагІа делар. ХІаьта из лазар кхийтта доахав, кхы де хІама а доацаш, дулха доаде дезаш хилара кхы а доккхагІа зе дир фермашта.

Хьайбаш эггара дукхагІа цамогаш хилар Надтеречни, Шалински, Шелковской, Малгобекски районашка. Пироплазмидозах доахан лора ца дарах доккхий зенаш хилар «Лермонтовский», «Зори Кавказа» яхача совхозашта, Надтеречни, Наурски районий дукхача боахамашта.

Вай республике дІадахача шера доаладаьча дикача фух долча доахана къаьстта тІахьожам лоаттабе беза. Фашкаргаша зе дергдоацаш дукхагІйолча хана чусоцадаь леладе доагІа уж.

Практика хьахьоккх фашкаргашa зе дергдоацаш доахана хан-ханнахьа обработка еча моттигашка пироплазмидозо лоадам болаш зе ца делга. Из болх лерттІа чакх а боаккхаш даьгІенаш тоаяра агромелиоративни мероприятеш чакхйоахача из цамогар дий е дац а хац. Царех я Урус-Мартановски, Сунженски, Веденски, Ножай-Юртовски, Советски районаш. Из лазар кхийтта хьайба белгалдаьлча моттиг хинна яц цу районашка соахка.

Хьайбаш чулаттача помещенешка, царна гонахьа шийй ханнахьа дезинфекцеш еш, ахканарча лагерашка зооветеринарни Іилмо дІадеххача тайпара гІулакх деш хилара лурчагІа хиначул кІезигагІа пироплазмидозах цамогаш хилар соахка Грозненски, Гудермесски, Назрановски, Шалински районашка доахан.

Къаьстта белгалбаха боагІа Грозненски района ОПХ-ан Шалински района «Московский» совхозен хьайбаш леладераш. Керттерча ветеринарни лораша Ю. А. Латышевен, В. М. Крукен кулгал а деш шийй ханнахьа дезинфекцеш ю цар помещенешта, фермай ков-карта, обработкаш ю доахана. Из бахьан долаш пироплазмидозах етт цамогаш хинна моттиг хиннац цу боахамашка тІеххьарча итт шера. Цудухьа дукха а цигарча доахана луш йола шура а, хІара кхоабача Іатто дийнахьен буси юкъера лаьрхІача 9—10 килограмм лу.

Пироплазмидоз яхача лазара духьала къовсам лоаттабеш лоархІаме да альпийски даьгІенашка доахан, жа дІахувлара балхаш лерттІа вІаштІехьдахар. Хьайбашта уж цига дІадигалехьа лаьрхІа йола молхаш етташ лувчаде, уж дІанхувлача машинашта дезинфекци е еза. Из гІулакх лерттІа чакхдоакхаш хуле хьайбашта фашкаргаш латар кхерам бац. Ишттa обработкаш е езаргья хьайбаш доамашкара хьацІадоаладеш а.

Доккхий да карарча пятилетка тІеххьарча шера вай республика хьайбаш леладераша тІаийна социалистически декхараш. Уж кхоачашделга ветеринарни болх лерттІа вІаштІехьбаккхарах тийша хургда.

Б. ДИКАЕВ,
Нохч-ГІалгІай НИВС-а воккхагІа вола Іилман болхло, ветеринарни Іилмай кандидат.

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧЛУ

Укх шера чуэца дезаш гурахьа дийна 1600 гектара тІара кІай мукхи ба «Шалинский» совхоза.

— Хала а цийла а хилар дІадаха Іа. БІаьсти тІехьаьлар. ХІаьта а дика гІулакх де кхийра тха гурахьа дийнача ялата, — яхаш дувц директора Зильбухаров Шудина. — хьувкъаргдолаш да из. Гектара тІара 30 центнера кІезигагІа доаца ялат дергда мотт сова. 40 000 центнер концентраташ кийчъе йиш хургья тха цу ялатах оахош дорстадеча доахана.

Баьцах тоаденна латтача ялато дог раьза ду из хьалкхедерий. ХІанз из чуэцара еча кийчоша тІеххьара кулг тохаш ба уж. Болхлой юкъарча собрание дийцад из чуэцара дош, плая оттаьй, 7 дийнахьа ялат чуийца дакхха лаьрхІад. ТІаккха ялат цІена чуийца доаккхалургда.

Совхозе вІашагІтехай ялат чуэцара боккха низ бола тракторни комплекс. Цунна кулгалду керттерча агронома коммуниста Лутаев Ахьмада. Цига я партийни группа а. Парггрупорг комбайнер Хамзаев Ахьмад ва.

Комплексана юкъе я «Нива» «Колос» яха 16 комбайн, ялат лоххера хьокха «ЖВН-6 яха жатка, 14 автомашина, ишттала Т-150 гусенични «К-701» яха 3 йоккхен трактор. Ялат чуэцара болх бара мел эша техника а из леладара нах а болаш ба. Уж ба эггара дикагІа опыти чІоагІагІа дисциплинен йола механизатораш. Царца ба къона кагий нах а. Шийй къонгашца Іаьлийцен Русланацен ялат чуэцаш хургва Асаев Мисарпаша, шийй воІаца Салтанаца коммунист Баснакаев Адам.

Кхашна дела шоай комаш кийчдеш ба Мичураев Саламу, Закаев ВахІид, барайтта шу мара доаца зІамсаг комсомолец Висаев ВахІид, кхыбараш. Яхь а лаьца дика кийчлу уж. ВІаши новкъостал а ду, вІаши гІо дергда цар ялат чуэцача хана а.

— ВІаши ца хьожаш хила мегарг мичад, — йоах механизатораша, массане юкъара гІулакх ма дий оаха дер.

Ялат чуэца лерхІ хьекха Іодуллаш а хьоккхаше оардаш а. Касараш деш Іобулларгба 600 гектара тІара мукхи 200 гектара тІара кІаи, цунца цхьана хий дехнача 110 гектар хулача лаьтта дийпар э. Цу участкера гектара тІара 40 центнер якхха лерхІ.

— Деррига балхаш комплексагІа, цхьан ханна дергда оаха, — йоах Лутаева.— Из да касарах улла ялат аьрда ми даьлланге а, ча хьагул а деш, доахана Іа доаккхаргдолча аргІа даь дІаоттадергда яхилга. Из деш хургья къаьстта йола звено. Цунга и 4 пресс-подборщик, ишттала стогометаш а, ча дІатІадахьара эша транспорт а.

Кха мукъа ме довл механизатораша дисковани ергья, лаьтта оахаргда. 310 гектара тІа дІаюврґья хьажкІаши рапси.

Ялат чуэцара дика кийчлу Висаев Абдул-Хьамида кулгалдеш йола звено. Из звено хургья еха техника тоаеш, сихха эша техническа новкъостал деш. Цунга я автомастерски газоэлектросварочни аппараташ.

Ялат чуэцача механизатораашта культурно - бытовой гІулакх деш хургья совхоза профкома председатела Дудуркаев Юсупа кулгалдеш йола звено. Из гІулакх дара цу звенога я дІа-са дела столови, цІе уголок, бийса йоаккхаш йола вагон, кхыдараш. ЦІеча уголоке да литература, керда газеташ, журналаш, радиотелеаппаратура, кино.

— Лоаца аьлча укх шерара ялат чуэцара кийча да тхо, тахан арадала дезаш дале а, — йоах Ш. Зильбухарова.

Июне шоллагІча декаде ялат чуэца арабоала лерхІ совхоза механизатораша.

М. ХОЛУХАЕВ.

Спорта хоамаш

✦

ФУТБОЛ

Город Ставрополе хиннай «Буревестник» ДСО Российски Совета футболах йолча чемпионата хьалхара тур. Цига дакъа лаьцнад Ставропольски краерча, Къулбаседа ХIирийчерча, Коми а Нохч-ГIалгIай а автономни республиканашкарча командаша.

Грознера команда педагогически институтен мехкдаьтта институтен студентех латташ хиннай, цуьна юкъе хинав университета физвоспитане кафедра ассистент, соахка «Тереке» ловзаш хинна Куриев Тимур.

Вай мехкахой хьалхара ловзар хинкад ставропольхоша, из счет 2:0 йолаш грозненцаш котбоалаш чакхдаьннад. Шаккхе бурган чутехар Тимур ва. Къулбаседа ХIирийчен командаца хинна ловзар цхьоккха кот ца воелаш (1:1) чакхдаьннад. Цига из бурган чутехар а Куриев ва.

Комерча командал 3:1 счет а йолаш котъяьннай вай коллектив, Куриева цаьхи Тагиров Рамзана (ЧИГПИ) цаIн бурган шоашца ловзарий наIарашка чутохарах.

Ишта дика лаIоача вай мехкахоша хьалхерча туре хьалхара моттиг лаьцхай. ШоллагIа тур хургья июль бутт чакхбоалаш город Липецке. Цига гучаваргва чемпион а.

Вай республикера команда цу хьашка хийчаьар ва СССР спорта мастер В. Д. Какошников.

С. АРЧАКОВ.

АКРОБАТИКА

Спортивни акробатиках йола Российски Федераце 34-гIа чемпионат хилар Курганерча «Зауралец» яхача спортивни комплексе. ЛаьрхIа йолен шиI лоIамерех программаш тойтай цига дакъа лаьцараша. ШоллагIа упражнени ена чемпионаш хинна цIабаьхкаб РСФСР заслуженни тренера Э. Якушова «Трудовые резервы» яхача ДСО кхебу спортсменаш. Царех ва цхьак групе чуноегIа вив эIамсат — ЯкушовгIар Игорь Александри, Слюсарев Сергей, Пастухов Юрий. ХIаьта шиннa а программа зачетах уж кхоалагIа хинаб.

Цу тренера хийчаьча кхалваьха группа — Е. Володинас, О. Качаловас, С. Холявинас кхоачашъяьй спорта мастерий норматив.

БАТУТ

Батута тIа кхувсабаларах дохча хьалхарча республикански ловзарашка дакъа лаьцар бIаь тергга саго. Командашта юкъе хиннача яхье хьалхара моттиг лаьккхар просвещение Министерства № 1 йолча ДЮСШ коллективе, шоллагIен кхоалагIен хилар «Трудовые резервы», «Труд» яха ДСО-ш.

Къаьсттача спортсменашта юкъе хиннача яхьашка толаш хиннав № 11 йолча школа дешархо В. Арбузников, йоIигашта юкъе — Г. Суданова (сш. № 20). Цар гойтай спорта мастералла кандидатий программа.

Синхронни хьисапе кхувсалуча кIаьнкашта юкъе хьалхара моттиг лаьккхай В. Арбузниковен А. Гацуевен, йоIигашта юкъе толаш хинаб Л. Гончаровам С. Пр[redacted]вам.

Т. СОКОЛОВА.

С. МАМИЛОВА КЕРДА ФИЛЬМ

Максим Горьке цIерагIча Москверча киностуде болх беш вола вай мехкахо — кинорежиссер, Нохч - ГIалгIай АССР искусствай заслуженни деятель Мамилов Суламбик дика вовзаш ва кинодезарашта. Массане хоэахеташ а дезалуш а тIаьнцад цо даьхха документальни а художественни а фильмаш.

30-ча шерашка болх беш хиннача уголовни розыска болхлошта хетадаь «Къаьстта кхераме бараш» яха приключенчески кинокартина. дар Суламбика эггара хьалхара художественни фильм. Цу хана из вар Одессерча киностуде режиссер. Москверча М. Горьке студе хьаьвча гIове цо даьккхад хIена шоллагIа фильм. Хьалхара дар — «Дамски танго» яха мелодрама. Уж шаккхе дика довз Нохч - ГIалгIайчен кинозрителa. Дайза ца Iеш, деза а деза, тематически безамен режиссерски дикен оттадаь уж хиларца. Иттнел совгIа долча доаэол деьхарча мехканка шнад из. ХIанзлехьа цу шинна фильмага хьежаб 50 эзар совгIа вола советски зритель.

Мехка экранаш тIа арадалехьа, хIара шиI керда фильм эггара хьалха шиI мехкахошка — Нохч - ГIалгIайчен зрителата хьокх Мамилов Суламбика. Ишта, укх деношка Грозверча зрителага хьеххар до шиI тIеххьара, саги Iалами, дикали воли, сагали къизали яха массаза а Iалаьйате чIоагIа яра йола проблемаш йоашкаш дола «ЭгIазлон да» яха керда кинокартина.

А. БЕК.

Грозный тахан. Н. ПЛИЕВА сурт.

Керда книжкаш

БIУХОЙ ДЕНАЛАХ

Инарал - майор Сафонов Михаил Иванович дика вовзаш ва тIемах лаьца дувцаш дола книжкаш дезараштa. Цо дакъа лаьцад 1929-ча шера нIайкитайцашца КВЖД хиннача конфликте, 1938-ча шера Хасан яхача Iам йисте японски самураяшца хиннача тIем тIа. Тайп - тайпарча фронташка кийслуш хьинаре дакъа лаьцад цо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа а. Цига цо гайта денала а майрала а гIулакхаш белгалдеш а цун наьха тIа тахан къегаш йоахка 11 ордени 15 медали. Шийна бIаргадайнар, ше теш хинар, дакъа лаьцар, советски бIухой патриотизм а цар интернациональни доттагIал а — ер а л Сафонова книжкай «Хьа ираз бахьан, Молдави!», «Вурийтта штурмови ди», «ТIема наькъашка гIолла», «Лаьттара нахар бахьан», «Даим наьха дегашка», «Даьхе лораеш», «Лоамий майра кIантий», «Хьо мукъаьыкхараш, Донбассi», кхычар керттера теми.

Укх деношка Нохч - ГIалгIай книжни издательстве арадаьннад штаба начальника фронтови запискаш яха «Кавказа лоамий кIийленашка» аьнна цIи йола цуя керда книжка. Из да Къулбаседа, Кавказ бахьан латаш хиннача Советски Эскара бIухосх дувцаш дола инарал - майора М. И. Сафонова дневник.

Редактор О. Б. ГАЛАБОРШЕВ.

СЕЗОНА ТIЕХХЬАРА ПРЕМЬЕРА

Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч - ГIалгIай пачхьалкхен театра гIалгIай труппо дIадахача аIаьраскан шоаттен деношка гайтар укх сезонера шиI тIеххьара премьера. Из я «Хьал а гIетте, волле!» яха пьеса-хроника, пьеса - композици. Цун автораш ба московски драматург Герчиков Леонидн режиссер Хакишев Руслани.

Из шоай болх театро хетабаьб Сийлахь - боккхача Даьхен тIем тIа фашистски Германи йоха а я, советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара. Спектакло вайга дувц Советски Союза Турпала Аушев Русланар дезалах. Революцегара хьадоладенна таханарча деношка кхаччалца доли цу дезала, Нохч - ГIалгIайчен халкъа, берригача Советски мехка истори ба цун чулоацам. Коллективизаце деноех, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема бирсача шерех, целинах, таханарча Афгани стана сийдолча революционни наькъах дувц вайга автораша.

Премьера керттера тема, чулоацам — воахалий преемственность, советски наьха къахьегамен турпален гIулакхашка гIолла тIаккхувш йола тIехье кхееш хилар. Из публицистически хроника кхаь аспектах латт. Царех цаI эпически я. Цо шиI ларде лоац халкъа фольклор. ШоллагII йола аспект — документ. хроника. Укхаза спектакло юкъедоаладаьд революце деноех, коллективизаце шерех, Сийлахь - боккхача Даьхен тIемах дувцаш дола архивни документаш. КхоалагIа этап — драматургически материал. Художественни кIоарг а еш, тоа а еш, укхаза йоашх АушевгIар дезалах лаьца дувцаш йола цхьацийола ситуацеши событеши.

Спектакле дакъа лоацаш я еррига гIалгIай труппа. Керттера ролаш лоэаю РСФСР заслуженни артиста, Ленински комсомола преме лауреата Цицкиев Мухьмада, Къулбаседа - ХIирий АССР халкъа артиста, РСФСР Пачхьалкхев преме лауреата Хадзиев Махьмад-Гирe, Нохч-ГIалгIай, Къулбаседа - ХIирий, Абхазски АССР-ий заслуженни артистка Яндиева Тамарас, Ленински комсомола республиканский преме лауреаташ — Бенов ИбраьхIама, Наурбиев Руслана, Тхостов Мурада, артисташа Гулиев Iийсас, Наурбиев Васанбена, Кодзоева Дугурхана, Хадзиев Мувсас, Тумгоев Тухана, кхыбараша. Оттадаьр — Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни деятель, РСФСР Пачхьалкхен Ленински комсомола республикански премей лауреат Хакишев Руслан, художник — Аконов Роберт, балетмейстер Громов Юрий.

Б. ВАГАПОВ.

ЦхьайтталагIча пятилетка декхараш ханал дикка хьалха кхоачашдаь хIамаш тегараш кIезига бац Нохч-ГIалгIай производственни текстильно - галантерейни объединене.

Къаьстта шоай хьаьналча къахьегамца уллув болх бечарна масал телаш хиларца белгала ба пятилетка гвардейцаш: Мусаева Ася, Ацаева Зейнап, Игнатенко Людмила, Аракелян Оля, Ингашева Халишат, Ужахова Раиса. Цар массане а 1983 шера кхоачашдаьд укх пятилетка декхараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) хIамаш тегараш: А. Мусаева, З. Ацаева, Л. Игнатенко, О. Аракелян, Х. Ингашева, Р. Ужахова.

Н. ПЛИЕВА сурт.

КЪОНАЧА ХУДОЖНИКИЙ КХОЛЛАМ

Из выставка хьайийллай город Назранерча тIема а къахьегама а сийлен музее. Цун автораш ба гIалгIай мехкарий Даурбекова Iайшети Хамхоева Аьсети. ГIалгIай кхалнахах эггара хьалхара профессиональни художникаш ба уж. Iайшета яьккхай художественни училище, хIаьта Аьсет заочно дешаш я заочни университета изобразительни искусствай факультета декоративно-оформительски отделене шоллагIча курсе.

Сенах лаьца ляду мехкараша, фу балхаш да цар дераш. МалагIча жанрашка болх беш ба уж? Фу темаш я цар йоашхараш?

Даурбекова Iайшет я цIи хеза вовзаш хиннача гIалгIай художника Даурбеков ГIаьзе даь веший вийиI йоI. Iайшет да Халат ше а суртааш дахка хови ва, из говзал йолаш ва цар мел вола дезалхо. Ишта, даь веший йоIага, даь веший вийиI берашка а кхаьчай ГIаьзе говзал.

Фуд Iайшета шиий кхолламе вайта довзийтар, хьахьокхар? Iалам, цун хозне езаш а из хестаеш а гIоздаьнна детталу ховхача йийиI дог. Iайшета Iалаьмате чIоагIа еза шиI хьамсара юрт — БурокIале. Тайп-тайпара цун хоза моттигаш йовзийт вайна къоначa художницас. Царех да цун «Зиза теха Iаьна», «БIаьстан ди» яха сурташ.

СелаIад санна ловзацаьнна бесаш лепаш да уж сурташ. Царга хьожаш хетаду цу зиэай, сомадаьнна дийдденача Iалама бIаьстанэ хоза хьаж цу суртех хьаухаш санна, цу гIозача а цIенача а фево хьалбиха, гIадбаха вай кер беттадуш санна.

Къонача художница дега кхоачара я советски халкъа турпалча гIулакхех, таханарча вахарах дувцаш йола темаш.

Дукха ха яц Сийлахь-боккхачи Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара доаккха цIей дунен тIарча прогрессивни адамлено дездаь. Шийтайпара дакъа лаьцад Iайшета а, цу дезача цIейна наькъадахар юкъе. Цунна хетадаь цо диллел «Дагалоацам» яха сурт. Сенах лаьца дувц къонача автора цу шиI балха тIа- ТIема шерашка Назрановски районе хиннай госпиталь. ТIем тIа хиннача чоьнех цига веннав 83 советски бIухо. Вежарий кашa а даь, уж дIабехка боахк районни больницана уллув. Цу патриотий цIераш тIайолаш хьалтеха доалл цига вемориальни улг. Юртара а районера а тIема ветеранаш, кхыбола нах хул цигe баьхке. Даьхе бахьан байнарий сий деш латташ ха йоаккхаш, эшаш дехке дIаболхеш. Котало 40 шу дузаш тайп-тайпарча моттигашкара баьхка хилар цига дIабехка боахнарий гаргара нах. Бицбац уж юртарча комсомольцаша, кагирхоша, пионераша, школьникаша. Из каша лорадераш-та, цига дIабехкарий сийдеш болча кагирхоиа хетадаь ва Iайшета из сурт. Поэта аьнна, уж тайпа нах дIабехка боккхача тIадолха наькъа таммагаш йоархI аьнна латтаргдац, яха дешаш баккъу цу сурто. Даьхе бахьан байнараш цIаккха бицбергбац къонача тIеххьено, йоах автора цу шиI сурта-ца. Ишта хоза вIашгIехьдаьннад Iайшета «ГIалгIай саг йоалаяр - лхар» яха сурт диллa а. Вай хана масшинашца дугаш дола нускал дац автора вайга гойтар. Къаьнарча ханара хоза обряд я из цо хьахьокхар. Хьалха баьнна биларкаца ба бокхий нах. ТIеххьа йоагIа нускал а мехкарий а тIабагIаш йола борда. Царна гонахьа ба говрбаьреш. Хозача а товча а басарашна диллад из сурт. Iайшета дика хов тайп-тайпарча басарий бесашца ше йоашхаш йола тема тоае, хозье, кIоаргъе.

Дийхкад Iайшета доахаш, тайп-тайпара гуйранпара натюрморташ, кхыдола сурташ. Цу массанахьа а гIозданна лепаш да художница басараш. Вахара а Iалама а хозне хеставо къонача художницас. Из лорае, цун хан бе тIахьех вайх хIаравар. Керттера дар — из еррига хозне гаьна ца йолаш шоай юртара кораяьй Iайшета. Из лохаш мохк тахка безац, дегаца езаяла еза ше ваха моттиг — из да автора эггара дезагIдар.

Наьсар-Кертерча № 1 йолча юкъерча школе чуревн хьехаш я Хамхоева Аьсет. Цун кхолламо а дика гучадоаккх ше херка декоратора - оформителa говзал езаш а. лоархIаш а. кхетаеш а из йолга. Кхыметтел боалозаца, карандашаца, кхыча басарашца Аьсета кийчъяьча натюрморташа а хьахьокх шиI говзал цо йиза карарзаьлга. Аьсета суртааш тIа а лепаш-ловзаш да тайп-тайпарча басарий бесаш. Безам тIдозаш хоза а саьърдаме а дийхкад Аьсета зизаш, сом, баьццараш, тоачаш кхыйола хIамаш тIайоли натюрморташ. «Сабар», «БIаьти», «Iан сайре» яха пейзажаш. Дийна долаш санна хоза дахкад цо розаш яха зизаш, кхыдараш. Аьсета дина хов таьш йогаш хоза хIамаш е а. Керттерча дакъе цун специальность из хила езаш а я. царех я «Композици» яхен «Котало 40 шу дизара» яхен цо ц еги хIамаш. Къаьстта говза балташ да Аьсета макраме оалача японски хьисапе кьаьта тIиргех йийна яь хIамаш — «Пена тIара панно» яхен исто.иа тIа тасса а пенах хьалхьолла а бин йолаш дола эIамига истинга-штораш. Цар дика гучайоаккх Аьсета шиI тайпара говзал, цун лакха профессионализм.

Лоаца аьнча, Даурбекова Iайшет а Хамхоева Аьсет а эггара хьалхара гIалгIай профессиональни художникаш ба. Цар кхолламэ юхьиг я таханарча выставке хьагойтар. Теша лов, тIеххьатIайоагIача хана, лакха говзал йола мастераш царех хургхиларах.

В. АБАДИЕВ.

ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ТЕХНИКУМО ДIАКХАЙКАДУ

1985—1986 дешара шера дийнахьарчен заочни отделенешка деша дIаоцаш хиларах укх специальностех:

1. **Скважинашта тохнамаш дара геофизически методаш** (духхьал дийнахьарча отделене).

2. **Пайдане оахкалаш дола моттигаш тохкаш лехамаши разведкен яра геофизически методаш** (духхьал дийнахьарча отделене).

3. **Мехкдаьттен газовни скважинашта эксплуатаци яр** (дийнахьарен заочник).

4. **Мехкдаьттен газовни скважинашта буруи тохар** (дийнахьарен заочник).

5. **Шера алапа духьалара техникен кхераклли** (духхьал дийнахьарча отделене).

6. **Мехкдаьттапромысловн хими** (духхьал дийнахьарча отделене).

Дешара ханаш:

БархI класс яьккхарий дийнахьара отделени — 3 шуи 6 бутти. Итт класс яьккхарий заочни отделени — 3 шу.

Техникуме деша оттарашкара заявленеш дIаийю:

а) дийнахьарча отделене — 1 июне — деиз 31 июлага кхаччалца;

б) заочни отделене — 3 мае деиз 10 августага кхаччалца.

Деша оттара экзаменаш чакхйоах:

а) дийнахьарча отделене — 1 августа деиз 20 августе кхаччалца;

б) заочни отделене — 10 июне деиз 20 июне, 10 июле деиз 20 июле, 10 августа деиз 20 августе кхаччалца.

ДЕША ОТТАРАША ДIАЛУ ЭКЗАМЕНАШ:

8 класс яьккхачар:

1. Математиках (багах дувцаш).
2. Эрсий йеттах (диктант).

10 класс яьккхачар:

1. Математиках (багах дувцаш).
2. Литературахи эрсий меттахи (сочинени).

Заявленеца хьла деза ер документаш:

1. Йиэза йоаца юкъера е юкъера школа йистеяьккхарах дола свидетельство е аттестат (хьаденнар).
2. № 086/у формагIа йола медицински справки (справка бланк хьател техникуме).
3. Прививкаш яраки анализий результатехи йола справка.
4. Пхи сурт (3х4 боарам а болаш керта тIа туллаш хIама а йоацаш дола сурт).
5. Вай хиларах дола тешали е паспорти военни билети хьахьокх деша оттача хана), производственни балха стаж йолчар къахьегама книжка тIара яь выписке хьалу.

Дийнахьарча отделене деша дIаэттараштa 30-и 37-и сом стипенди тел. тIехдика дешарашта бетта лу 37 соми 50 кепиги 46 соми 25 кепиги. Кхыча моттигашкара баьхнараштa общежите моттиг лу.

Техникуме дешача юкъа производстве массехказа практиках хул дешархой.

Практика йолча хана дешархой хул штатин гIуланха тIа 100 процент алапи а эцаш (100—300 сом бетта). Тайп-тайпара болх харжа йиш я техникум йистельккхарий Къулбаседа Кавказа, Закавказья, Юкъерча Азе, СибарегIен, Украина, Белоруссе разведочни партешка, промыслашка тIа, лабораторешка, конструкторски бюрошка, Iилма-тохкама институташкен кхыча предприятешкен.

Техникуме я спортивни зал. Массаза а болх беш я волейболах, баскетболах, кулгашцарча бургацах ловзара, нек дара, яйгача атлетика, топаш кхувсара секцеш, йоккха терко ю туризмана. Кердачунгара воаленна лакхерча класса спортсменага кхаччалца спортивни говзал лакхъе тароаш луш я дешархошта техникума спортивни база.

Техникуме массаза а чакхйоах художественни самодеятельноста кружокий занятеш.

Заявленеш дIайийри справкаш хьателари кхоачаду укх адресагIа: НГIАССР, 364006, г. Грозный, Клара Цеткина ул., 14/53. Приемни комисси (цIа 120), телефон 2-83-09.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Н. В. Гоголь — «Ревизор». ССР Союза Пачхьалкхен академически ЭIамигIча театра фильм-спектакль.
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Юртара вайловхаш». Документальни фильмаш: «Лаьтта баьх бер» «Ер да со ваь цIа», «Гранат — цIе тамаш».
15.30 — Фильм — бераштa. «Доврана приключенеш».
16.35 — «Кердадараш».
16.40 — «Объектив».
17.15 — ДIалоьих дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата А. Мельникова («Iондарг).
17.45 — «Говзаме кулгаш».
18.15 — «Вай беш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Укх деной почта».
19.30 — Кердадараш.
19.35 — «Вай бера ханара цирк». Телевизиони документальни фильм.
20.30 — «Фиеста Филиппина» яхача ансамбла выступлени (Филиппины).
21.00 — «Ха».
21.35 — СССР Пачхьалкхен преме лауреатаца йоазонхочуица Г. Боровикаца вIашагIкхетар.
23.05 — «Тахан дунен тIа».
23.20 — Баскетболах йола Европа чемпионат. МаIа нах. Финала 1/4. ФРГ-ера трансляци.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Кхалсагага издаьккхьйат». Документальни фильм.
8.35 — «Котбаьнначар моазал». Художественни фильм (1936).
10.15 — «Со — хоза йоI». Концерт. Нальчикера передача.
10.30 — «Советски спорт». Киножурнал.
10.40 — «Гургал».
11.10 — «Шахматни школа».
11.40 — Фильм — бераштa «Бенноцара истори». Телевизиони художественни фильм. 1-гIа сери (ГДР).
12.45 — «Ваьча мехка мукъамаш». Кишиневера передача.
13.15 — Французски мотт. Хьалха 2-гIа шу.
13.55 — «Книжкаькъвачун спутник».
14.40 — А. Шнитке — Шин чIондарган оркестран лаьрхIа № 3 йола Концерто-Гроссо.
15.05 — «Кердадараш».
17.20 — «Сильфида». Фильм-балет.
17.50 — «ГIашила Австрале вала йиш хургйолча хана». Фильм.
18.20 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала).
18.35 — «Хохлома». Телевизиони фильм.
18.50 — Хьуенкъан-85. Шекара свекла. Доал дарга хьежиха пайда лу гектара.
19.00 — Фильм-реклама.
19.05 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.25 — «ЦIе художник». Документальни фильм.
19.25 — «Марха — могашлена ю» (нохчий меттала).
19.45 — «Бийса даькъала хийла шум, бераш!». «Иниги дельфини» яха мультфильм.
20.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Кайрат». 2-гIа тайм.
20.45 — «МоастагIа е доттагIа?» Iилма - доазийтара фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ин и снасти». Ялх сери йола телевизиони художественни фильм. 1-гIа сери (Испани).
22.30 — Концерт.
22.45 — «Кердадараш».

12 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Путешественникий клуб».
9.35 — Мультфильмаш: «Гюкказахи хозача пачхаьа йоIахи бола фальг» «Махлиг» «Андрейхен боадси».
10.05 — «Вай бера ханара цирк». Телевизиони документальни фильм.
10.35 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Традицей поахал». Телевизиони документальни фильмаш: «Форда тIа ирадоал тхо», «Чубартауа чабан».
15.30 — «Демьян Бедный — революце илленч».
16.30 — «Кердадараш».
16.35 — «Вай доттагIий концерташ». Дакъа лоацаш ГДР художественни коллективаш.
17.05 — «Спор клуб».
17.45 — «Массанешта йола стадион».
18.15 — «Iилмен вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунен нагирзойн».
19.30 — «Концерт».
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — Москве VI-гIа Дунен халкъашта юкъерча конкурса балет хьаелар. А. Глазунова «Раймонда» яха балет. СССР Союза Пачхьалкхен академически Ионкхача театра спектакль.
21.00 — «Ха».
21.35 — А. Глазунова. «Раймонда» яхача балета дIахоадар.
23.00 — «Тахан дунен тIа».
23.20 — Баскетболах йола Европа чемпионат. МаIа нах. Финала 1/4. ФРГ-ера трансляци.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Говзаме кулгаш».
8.45 — СибарегIерча Пачхьалкхен эрсий халкъа хора концерт.
9.25 — Литературни дешараш. Г. Троепольский. «Iлай Бим IаьржIа лерг».
9.55 — «ЦIена къаьна цIа». Телевизиони документальни фильм.
10.25 — СССР-е Iалам лорадар.
10.55 — «Са илли». Казахски ССР заслуженни артистка Р. Рымбаевас дакъа лоаца фильм-концерт.
11.40 — Фильм — бераштa. «Бенноцара истори». Телевизиони художественни фильм. 2-гIа сери.
12.40 — «Ца йовзачуи портрет» яхача телевизиони документальни фильма концерт.
13.10 — «Дезали школе». Тележурнал.
13.40 — Немций мотт. Хьалха 10-гIа шу.
14.10 — Телевизиони документальни фильмаш: «Хьун сатема кхайнам», «ЦIокъа дарагIа».
14.45 — «Цхьана — барттайна дезал».
15.05 — «Кердадараш».
16.30 — Документальни фильма программа: «Хамид Керебаев», «Пилота Веселовски ориентираш», «СанагIан тIеххьала».
17.50 — «Доакъар бахьан а лаат бальян санна» (гIалгIай меттала).
18.05 — «Пхьоалле». Документальни фильм.
18.20 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.40 — КПСС XXVII съезда лака доаггIача тайпара каньадахар. «Къахьегама коллективера коммунист» (нохчий меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Минск). Перерыв йолча хана (19.45) — «Бийса даькъала хийла шум, бераш!».
20.45 — «Тамашина беш». Iилма-доазийтара фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ин и снасти». Художественни фильм. 2-гIа сери.
22.30 — «Кердадараш».

РАДИО

11 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газеташ обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Симфонически музыка (гIалгIай меттала).
9.15 — КПСС XXVII съезда — 27 хьинаре декада. «Кердадар дIадоладар, кхоллам, лехар» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Гойтара агитаци. «Оргтехника» яхача объединенера передача (эрсий меттала).
16.16 — «Доакъар нийцдача хьаяха латтараштa». Концерт (нохчий меттала).
17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Дунаевские операй оагIонаш тIа.
17.43 — Димаева иллеш.
18.31 — СапоIамэ сайре.

12 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Орбелиана иллеш (эрсий меттала).
11.15 — «Патриоташ - интернационалисташ кхебар» (нохчий меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» (эрсий меттала).
15.15 — «Варт тайнача дезале» (нохчий меттала).
15.35 — «Ден темашта» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — «СелаIад» (эрсий меттала).
16.45 — «Цхьана къестадуш» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Доакъар нийчдеш ба» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Шуберт — Венгрия» яха Языкова музыкальни дувцар.
17.42 — «Нах белакъаьэ» яха атеистически дувцараш.
18.06 — «Къона таланташи» яхача циклера концерт.
18.35 — Оркестрови пьесаш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознен морхаш а йолаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьеккаш хилен фегара температура республике 22—27. Грозне 24—26 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Цхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьеккаш хилен фегара температура буйсана 10—15, дийнахьа 19—24 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: ред[redacted] — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культуре — 2-64-75; кехьийе — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00177. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2183.